

Acta

van de Generale Synode Harderwijk 2011-2012

van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Hoofdstuk 5 Gemeenteleven

HOOFDSTUK 5, GEMEENTELEVEN

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met: **Deputaten administratieve ondersteuning <dao@gkv.nl>**

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Artikel 43

Revisieverzoek liturgische formulieren (GS Zwolle-Zuid 2008, art. 55, besluit 2)

Materiaal:

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Oost d.d. 18 januari 2010 en 6 januari 2011;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Bedum d.d. 1 februari 2010;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Assen-Peelo d.d. 9 april 2010;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Smilde d.d. 12 april 2010;
5. brief van de Gereformeerde Kerk te Capelle aan de IJssel-Zuid/West d.d. 15 juni 2010;
6. brief van de Gereformeerde Kerk te Capelle aan den IJssel-Noord d.d. 25 oktober 2010;
7. brief van de Gereformeerde Kerk te Kornhorn d.d. oktober 2010
8. brief van de Gereformeerde Kerk te Vollenhove d.d. 8 januari 2011;
9. brief van de Gereformeerde Kerk te Vlaardingen d.d. 31 december 2010 met adhesie aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Assen-Peelo d.d. 9 april 2010;
10. brief van de Gereformeerde Kerk te Zaamslag d.d. 25 september 2010 met adhesie aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Assen-Peelo d.d. 9 april 2010;

Al deze brieven verzoeken de GS uit te spreken dat de GS Zwolle-Zuid 2008 in art. 55, besluit 2 in strijd met art. 30 KO gehandeld heeft, door in feite nieuwe formulieren aan de kerken voor te leggen, waar vanuit de kerken niet om was gevraagd en waartoe door de GS Amersfoort-Centrum 2005 niet was besloten.

Besluit:

aan het verzoek niet te voldoen.

Gronden:

1. de specifieke aard van de materie van taalkundige herziening en de toepassing van de door de GS aanvaarde uitgangspunten voor het geheel van de tekst maken het moeilijk om in een instructie voor deputaten bij voorbaat precies de grenzen aan te geven tussen taalkundige herziening en inhoudelijke wijziging. De interpretatie van de instructie van de GS Amersfoort-Centrum 2005 gaat voor deputaten en de GS Zwolle-Zuid 2008 verder dan 'een nieuwe lap op een oude mantel';
2. aan de briefschrijvers is toe te stemmen dat de volgende passage in het besprekingsverslag van de GS Zwolle-Zuid 2008 nl. 'Nadat de vergadering in juni akkoord was gegaan met de wat verdergaande aanpassing van de formulieren dan strikt gevraagd door GS Amersfoort-Centrum-2005....' de nodige vragen oproept, maar deze passage wettigt niet de conclusie dat deputaten ten onrechte te ver gegaan zijn en dat de GS hieraan – in strijd met art. 30 KO - ten onrechte goedkeuring heeft gegeven;
3. de GS Zwolle-Zuid heeft het werk van deputaten Eredienst goedgekeurd en hun werk gezien als fase in een beleidstraject van taalkundige herziening van bestaande formulieren. Conform art. 30 KO is dit traject ingezet door de GS Zuidhorn 2002-2003 en voortgezet door de GS Amersfoort-Centrum 2005 om op de GS 2011 te worden afgerond. De herziening van formulieren ligt dan ook wettig op de tafel van de GS die in vrijheid namens alle kerken naar een goed eindproduct zoekt;
4. de GS Zwolle-Zuid heeft het eindproduct van deputaten (de taalkundige herziening van 13 formulieren) voorlopig vrijgegeven aan de kerken zodat er voor de kerken alle ruimte is om wijzigingsvoorstellen in te dienen met het oog op definitieve vaststelling op de GS 2011.

Bespreking

De voorstellen zijn voorbereid door de commissie "Zuiden". Adviseur prof. M. te Velde merkt op dat de voorstellen over de revisieverzoeken ingaan op de materie en volstrekt terecht zijn. In 2005 en 2008 is groen licht gegeven om in deze richting te werken. De vraag blijft wel welke ruimte er nog is na een lange periode van voortgaande besluitvorming.. Willen de kerken hier nu echt mee verder? Lopen we niet te hard van stapel in de modernisering? Mogen vorige versies gebruikt blijven worden? Door de commissie Zuiden wordt benadrukt dat in hun ogen onterecht een beroep wordt gedaan op art. 30 KO. Er zijn door

vorige synodes zaken in gang gezet en daar is verder op doorgeborduurd. Hierbij wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van het deputatenrapport voor 2008. De GS Zwolle-Zuid heeft geconstateerd dat deputaten verder gegaan zijn dan hun strikte opdracht, maar heeft hun werkprincipes niet afgekeurd.

In de bespreking blijkt er twijfel te bestaan bij de afgevaardigden. "Van tweeën gedrongen" is een typerende uitspraak. Wat zijn de consequenties als het voorstel wordt verworpen? Geen van de kerken die nu bezwaar maken heeft dit indertijd gedaan bij de GS Zwolle-Zuid. Er zijn nieuwe formulieren vastgesteld, aansluitend bij de NBV en in een moderner taalkleed.

Ds. Gunnink dient een tegenvoorstel in om het verzoek van de kerken toe te wijzen. Hij is van mening dat deputaten iets geleverd hebben waarom vanuit de kerken niet is gevraagd, ook al is hij niet tegen taalkundige vernieuwing. De commissie Zuiden is van mening dat het aannemen van het tegenvoorstel een teruggaan in de geschiedenis betekent. De klassieke formulieren blijven dan geldig, terwijl er behoefte is aan aanpassing.

Bij de stemming heeft het voorstel van de commissie Zuiden voorrang op het tegenvoorstel van ds. Gunnink. Hierbij heeft br. Greving een amendement ingediend om de voorgestelde passage in grond 3, dat de goedkeuring van de GS Zwolle-Zuid zich ook zou uitstrekken tot "de uitvoerige verantwoording van deputaten over hun werkwijze in hoofdstuk 5 van hun rapport aan de GS Zwolle-Zuid 2008" te laten vervallen met als reden dat de synode geen deputatenrapporten vaststelt. De commissie Zuiden handhaaft haar voorstel. Het amendement wordt aanvaard (voor 25, tegen 5, onthoudingen 5).

Hierna komt het commissievoorstel in stemming en wordt het aanvaard (voor 27, tegen 2, onthouding 6). Hiermee is het tegenvoorstel verworpen.

4 juni 2011

Artikel 44

Eredienst

Materiaal:

1. rapport deputaten eredienst;
2. aanvullend rapport deputaten eredienst;
3. brief van de Gereformeerde kerk te Vroomshoop d.d. 13 december 2010 met verzoeken inzake herformulering van liturgische formulieren;
4. brief van de Gereformeerde kerk te Smilde d.d. 22 december 2010 met adhesie aan de brief onder 3;
5. brief van de Gereformeerde kerk te Bunschoten-Oost d.d. 6 januari 2011 met inhoudelijke bezwaren tegen de voorgestelde liturgische formulieren;
6. brief van de Gereformeerde kerk te Leiden d.d. 4 februari 2011 met aanvullingen en verbeteringen op de tekst van voorgestelde formulieren;
7. brief van de Gereformeerde kerk te Voorthuizen-Barneveld d.d. 21 februari 2011 met aanvullingen en verbeteringen op de tekst van voorgestelde formulieren;
8. brief van de Gereformeerde kerk te Capelle aan den IJssel-Noord d.d. 25 oktober 2010 met het verzoek om nadrukkelijke bezinning op de invoering van de vernieuwde formulieren en met bespreking van veranderingen (in uitvoerige bijlage);
9. brief van de Gereformeerde kerk te Capelle aan den IJssel-Zuid-West d.d. 15 juni 2010 met het verzoek om wijzigingen in formulieren te beperken tot aanpassing aan de NBV alsook met adhesie aan de brief onder 8.

Besluit 1:

deputaten eredienst decharge te verlenen.

Besluit 2:

de volgende liturgische formulieren voorlopig vast te stellen en vrij te geven voor gebruik in de kerken (bijlage 5.1):

- a. het bestaande huwelijksformulier uit 1999 met minimale taalkundige herziening;
- b. formulier voor de openbare kerkelijke tucht (deel 2 en 3).

Gronden:

1. de vrijgave van de NBV maakte een herziening van deze formulieren noodzakelijk;
2. in de nieuwe tekst van deze formulieren zijn de bijbelcitaten vervangen en is de rest van de tekst zodanig aangepast dat de formulieren een talig en liturgisch-theologisch verantwoord geheel vormen (vgl. Acta GS Amersfoort-C 2005, art. 71, besluit 2ab).

Besluit 3:

- a. de volgende 13 liturgische formulieren definitief vast te stellen (bijlage 5.2):
  1. formulier voor de bediening van de doop aan de kinderen van de gelovigen 1;
  2. formulier voor de bediening van de doop aan de kinderen van de gelovigen 2;
  3. formulier voor de bediening van de doop aan de kinderen van de gelovigen 3;
  4. formulier voor de bediening van de doop aan volwassenen;
  5. formulier voor de openbare belijdenis van het geloof (door gedoopte catechisanten);
  6. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 1;
  7. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 2;
  8. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 3;
  9. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 4;
  10. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 5;
  11. formulier voor de openbare kerkelijke tucht (deel 1);
  12. formulier voor de bevestiging van predikanten;
  13. formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen;
- b. deze formulieren vervangen de formulieren uit het Gereformeerd Kerkboek 2006 en de formulieren die de GS Zwolle-Zuid in 2008 voorlopig vaststelde. De formulieren uit het Gereformeerd Kerkboek 2006 kunnen nog in gebruik blijven tot de uitgave van een nieuw kerkboek.

Gronden:

1. de vrijgave van de NBV maakte een herziening van deze formulieren noodzakelijk;
2. in de nieuwe tekst van deze formulieren zijn de bijbelcitaten vervangen en is de rest van de tekst zodanig aangepast dat de formulieren een talig en liturgisch-theologisch verantwoord geheel vormen (vgl. Acta GS Amersfoort-C 2005, art. 71, besluit 2ab).

Besluit 4:

het voorbedengebed en andere gebeden alsook liturgische teksten voor gebruik in de erediensten aan de kerken aan te bieden (Bijlage 5.3).

Gronden:

1. het past in het kader van de 'Koersbepaling' (GS Zuidhorn 2002, Acta art. 38) dat de synode in het kerkboek teksten voor gebeden in de eredienst blijft aanbieden;
2. met de aangeboden teksten is aan een opdracht van de GS Zwolle-Zuid 2008 voldaan.

Besluit 5:

deputaten eredienst en deputaten kerkmuziek samen te voegen tot één deputaatschap liturgie en kerkmuziek.

Grond:

de GS Amersfoort-Centrum 2005 besloot reeds dat het deputaatschap eredienst en het deputaatschap kerkmuziek samengevoegd zouden worden. Na afronding van een aantal grote taken kan deze samenvoeging nu gerealiseerd worden.

Besluit 6:

nieuwe deputaten liturgie en kerkmuziek te benoemen met de volgende opdrachten:

in verband met liturgie:

- a. de kerken te voorzien van informatie en advies over zaken met betrekking tot liturgie en eredienst en waar mogelijk een zodanige bijdrage te leveren dat de bezinning hierover binnen de kerken wordt gestimuleerd, met name door middel van het Steunpunt Liturgie;
- b. als adres te fungeren voor wijzigingsvoorstellen uit de kerken op de formulieren die de synode voorlopig vaststelde en de definitieve vaststelling door de komende synode voor te bereiden;
- c. onderzoek te doen naar het gebruik van de liturgische formulieren binnen de kerken en hierbij de rol van het kerkverband ten aanzien van de eredienst (voorschrijvend, faciliterend, adviserend, toerustend enz.) te betrekken;
- d. een of meer alternatieven van een huwelijksformulier te ontwerpen en aan de komende synode aan te bieden;
- e. als uitgangspunt voor de approbatieformule te kiezen voor: "de instemming van u als gemeente is verkregen indien geen gegronde bezwaren worden ingediend (voor ...)";
- f. nader onderzoek te doen naar wat de gevolgen zijn van de nieuwe kerkorde op liturgisch gebied en daarvoor voorstellen te doen aan de komende synode;
- g. aan de komende synode voorstellen te doen over de verhouding tussen het nieuwe deputaatschap en het Steunpunt Liturgie en de continuïteit van het steunpunt op langere termijn.

Gronden:

1. in de liturgische praktijk van vandaag (synodebesluiten, veranderende cultuur, plurale praktijk) is het van belang dat de kerken deskundige informatie en advies kunnen krijgen. Discussies rond liturgie en eredienst kunnen meer diepgang krijgen als vanuit de deskundigheid van het deputaatschap en het Steunpunt Liturgie bijgedragen wordt;
2. de opdracht van de GS Zwolle Zuid 2008 (Acta art. 55, Besluit 7 e) kon nog niet worden afgerond; de diverse praktijk van omgaan met orden van dienst en liturgische formulieren vraagt om duidelijkheid wat voorgeschreven is en wat niet;
3. het huwelijksformulier en het tweede en derde deel van het tuchtformulier zijn door deze synode voorlopig vastgesteld met het oog op definitieve vaststelling door de volgende synode. De werkwijze genoemd in besluit 6 b werd ook gevolgd voor de formulieren die de GS Zwolle Zuid 2008 in eerste lezing vaststelde.

Besluit 7:

- a. het Steunpunt Liturgie te laten voortbestaan en de aansturing daarvan op te dragen aan deputaten liturgie en kerkmuziek.
- b. voor het Steunpunt Liturgie een budget vast te stellen op € 25.000,-;
- c. deputaten liturgie en kerkmuziek op te dragen om samen met deputaten financiën en beheer te onderzoeken hoe er wat betreft de gebruikmaking van diensten van het Steunpunt Liturgie tot een aanvaardbare wijze van tarifiering kan worden gekomen die
  - recht doet aan het financiële beleid zoals dat is vastgesteld door de generale synode;
  - zoveel mogelijk aansluit bij de wijze van tarifiering van andere deputaatschappen;
  - recht doet aan de dienstverlening van het Steunpunt Liturgie;en deze tarifiering uiterlijk per 1 januari 2012 in rekening te brengen aan kerken en derden.

Gronden:

1. ondersteuning door het Steunpunt Liturgie is noodzakelijk gebleken om de taken van het nieuwe deputaatschap liturgie en kerkmuziek goed te kunnen uitvoeren; met name in de informatie en adviezen aan de kerken in verband met de liturgische praktijk van vandaag (synodebesluiten, veranderende cultuur, plurale praktijk) heeft het steunpunt zijn recht van bestaan bewezen;
2. het aantal werkuren van de medewerkster van het Steunpunt Liturgie rechtvaardigt een verhoging van het budget;

3. wat betreft het Steunpunt Liturgie zijn deputaten financiën en beheer terecht van mening dat advieskosten doorberekend moeten worden.

Besluit 8:

deputaten liturgie en kerkmuziek op te dragen om in overleg met deputaten administratieve ondersteuning de volgende GS te dienen met voorstellen over de samenstelling van het Gereformeerd Kerkboek, over de uitgave hiervan en eventuele opname van het voorbedengebed.

Bij de informatieve bijeenkomst op 12 maart zijn als deputaten erediens aanwezig: H. Borkent-Vegter, ds. A.M. de Hullu en ds. M. van Veelen. Ook A. de Heer-de Jong van het Steunpunt Liturgie is aanwezig. Verder geeft deputaat financiën & beheer G.J. Laan enige toelichting.

Deputaten hebben in de afgelopen jaren gewerkt aan de herziening van de liturgische formulieren. Een aantal was door de GS Zwolle-Zuid 2008 al in eerste lezing vrijgegeven (de formulieren van het zgn. 'groene boekje'); deze zijn nog eens herzien. De overige formulieren liggen nu voor het eerst ter tafel. Speciaal attenderen deputaten op het 'groot kerkgebed', dat ze zelf beschouwen als parel in hun rapport.

Deputaten beseffen dat voorgangers steeds vrijer met de formulieren omgaan. Daarom hebben ze een betere balans willen aanbrengen tussen enerzijds de wens om in de formulieren onderwijs te geven over wat er staat te gebeuren en anderzijds de wens om het feestelijk karakter niet te bezwaren met uitvoerige uiteenzettingen. Dat feestelijk karakter is overigens niet aanwezig bij de bediening van de tucht; die formulieren zijn daarom anders getoonzet dan de formulieren waarbij je hoopt dat vrienden en burens in de dienst aanwezig zullen zijn. Deputaten hebben er verder geen moeite mee wanneer voorgangers het onderwijzende deel op hun eigen manier verwerken, als bij het rituele deel de zorgvuldigheid maar niet uit het oog wordt verloren.

Het Steunpunt Liturgie heeft zich een vaste plek verworven binnen de kerken. Voor de komende jaren is hiervoor een hoger bedrag begroot. Dat heeft niet zozeer te maken met uitbreiding van het werk als wel met een behoorlijke beloning voor zr. De Heer, die in voorgaande periodes nog onvoldoende geregeld was.

Bespreking

Het eerste deel van de bespreking vindt plaats op 13 mei. Van deputaten zijn aanwezig: ds. A.M. de Hullu, ds. T.K. van Eerden, C.F. Geerds en van het steunpunt A. de Heer-de Jong. Als adviseur is prof. M. te Velde aanwezig.

De voorstellen zijn voorbereid door de commissie "Zuiden". De commissie is van mening dat we bij de behandeling van de voorstellen staan in een lange traditie waar we niet aan voorbij mogen gaan. Verder zijn formulieren geen belijdenisgeschriften.

In de algemene ronde komt een aantal zaken naar voren.

Taalgebruik. Klassieke formulieren worden door de jongere generatie niet altijd begrepen. Aanpassing van oude formulieren aan de NBV is noodzakelijk, maar niet altijd even gemakkelijk gebleken. Dit in tegenstelling tot nieuwe formulieren. Is er ook te weinig rekening gehouden met de taal van de Bijbel? Naast het missen van herkenbare oude formuleringen, worden de nieuwe formulieren een verademing genoemd vanwege het passende taalgebruik. Soms worden woorden gemist, zoals 'toorn', die wel in de NBV voorkomen. Aansluiting moet gezocht worden met de taal van de belijdenis. Het is belangrijk naar taalgebruik te blijven kijken en niet in jargon te vervallen. Soms is in één woord meer te zeggen dan in breedsprakigheid.

Belang. Om als kerken eenheid uit te stralen is liturgische eenheid van belang. Maar als er drie keer in de maand gedoopt wordt kun je nadenken over de vraag of het ook wel eens met wat minder kan. In de formulieren wordt zichtbaar wat wij als kerken willen zijn. Het geeft de identiteit weer.

Hoeveelheid. Worden de kerken gediend met deze stortvloed aan formulieren? Dit heeft ook weer zijn gevaar in het gebruik ervan.

Onderwijs. Het is van belang dat dit een plaats houdt in de formulieren. Vermindering hiervan wordt als verarming gezien.

Gebruik. Er wordt opgemerkt dat het gebruik van formulieren afneemt. Hoe komt dat? Zouden nieuwe formulieren dan wel gebruikt worden?

Deskundigheid. Bij de gebeden zijn deputaten bijgestaan door deskundigen, ook van buiten onze kerken. Is dat bij de formulieren ook gebeurd?

Tekst. Er worden meerdere amendementen betreffende de aanpassing van de tekst aangekondigd. Verder wordt opgemerkt dat we ons met de nieuwe formulieren niet moeten vervreemden van de historie en van andere kerken van gereformeerd belijden. Op een aantal punten zal ook gekeken moeten worden naar de nieuwe kerkorde, bijvoorbeeld als het gaat om de verwoording van de approbatieformule.

Deputaten geven aan dat als zes jaar geleden geweten was waar gaandeweg tegenaan gelopen zou worden er vast eerst een studie nodig geweest zou zijn. De huidige formulieren zijn aan de GS Zwolle-Zuid 2008 voorgesteld. Na in eerste lezing te zijn vastgesteld zijn ze gebruikt in de kerken, er is reactie gegeven vanuit de kerken en mede op grond daarvan zijn aanpassingen aangebracht. Belangrijk is het om duidelijke taal te spreken. Er is veel voor te zeggen om klassieke formulieren te handhaven naast de nieuwe. Het taalgebruik uit de NBV is nu de norm. Andere kerken gebruiken de NBV (nog) niet en dus is het logisch dat er een verschil in taalkleed is.

Vanuit de vergadering is er grote moeite met de gang van zaken. Er zijn formulieren in eerste instantie vastgesteld in 2008. Kerken hebben nagenoeg niet gereageerd. Moeten wij dan nog in detail deze formulieren behandelen?

De bespreking wordt voortgezet op 21 mei. Van deputaten zijn aanwezig H. Borkent-Vegter, ds. T.K. van Eerden, ds. A.M. de Hullu en A. Veefkind. Van het Steunpunt Liturgie A. de Heer-de Jong. De preses meldt dat na de bespreking op 13 mei een aantal amendementen door deputaten is overgenomen. Adviseur prof. M. te Velde legde nog de vinger bij de termen "toe-eigenen" en "teken en zegel". Amendementen die hierop doorgaan, kunnen alsnog worden ingediend. De approbatieformule komt bij besluit 6 aan de orde.

Zr. Borkent benadrukt het karakter van formulieren. Het zijn "hoorteksten". Deze moeten niet alleen inhoudelijk correct zijn, maar ook transparant: "dogmatiek op vleugels".

In de bespreking wordt duidelijk dat meerdere afgevaardigden ongelukkig zijn met het door deputaten herschreven huwelijksformulier. Er is onder meer grote moeite met de aanhaling uit Hooglied in het formulier en de uitvoerige aanhaling uit Psalm 128. Inmiddels hebben deputaten een alternatief voorbereid: het bestaande huwelijksformulier uit 1999 met minimale taalkundige aanpassingen. Dit wordt door de synode vrijgegeven. De commissie Zuiden stelt voor om het meteen definitief te maken, maar de synode gaat daar niet in mee (14 voor, 21 tegen, 1 onthouding). Het door deputaten herschreven formulier wordt op voorstel van de predikanten Leeftink, Ophoff en Scherff terzijde gelegd (21 voor, 14 tegen, 1 onthouding).

Deputaten hebben in het tuchtformulier, maar ook in andere formulieren, in eerste instantie 'teken en zegel' veranderd in 'afbeelding en garantie' omdat dit beter begrepen zou worden. Daarna is het veranderd in 'teken en waarmerk' waar zij nu voorkeur voor hebben. Op voorstel van ds. Oostland keert de synode echter terug naar 'teken en zegel' (21 voor, 15 tegen).

Besluit 2 wordt hierna met algemene stemmen genomen.

Hierna wordt overgegaan tot bespreking van besluit 3.

Doorgenomen worden de ingebrachte amendementen en op argumenten worden ze aangenomen, verworpen of ingetrokken. Een overzicht:

De volgende amendementen zijn na stemming door de synode aanvaard:

- a. Doopformulier 1, paragraaf "over de kinderdoop". Deputaten hadden de parallel tussen Adam en Christus laten vervallen. Op voorstel van de commissie Zuiden komt deze terug, met de volgende tekst: "Natuurlijk begrijpen kleine kinderen niets van deze dingen. Toch is dat geen reden om hun de doop te onthouden. Want net zo min als ze beseffen dat ze als nakomelingen van Adam Gods

- oordeel verdienen, begrijpen ze dat God hen om Christus' wil in genade aanneemt als zijn kinderen." (32 voor, 1 tegen, 3 onthoudingen).
- b. De tweede doopvraag wordt op voorstel van de predikanten Van Dijk en Gunnink als volgt: "Belijdt u dat de leer van het Oude en Nieuwe Testament, zoals die in de Apostolische Geloofsbelijdenis samengevat is en in deze gemeente verkondigd wordt, de ware en volkomen leer van de verlossing is?" (26 voor, 2 tegen, 8 onthoudingen). Deze wijziging geldt alle doopformulieren, het formulier voor de openbare geloofsbelijdenis en de formulieren voor de bevestiging van predikanten, ouderlingen en diakenen.
  - c. Doopformulier 2, tweede alinea. In de versie vrijgegeven door de GS Zwolle-Zuid 2008 stond: wij zoeken onze "redding" buiten onszelf. In het rapport voor 2011 gebruikten deputaten het woord "heil". Naar aanleiding van ontvangen reacties pasten zij de tekst in de aanloop naar de synodebehandeling aan, waardoor (min of meer onbedoeld) het woord "zaligheid" verscheen. Op voorstel van ds. Van Dijk keert het woord "redding" terug (27 voor, 2 tegen, 7 onthoudingen).
  - d. Avondmaalformulier 1, paragraaf "jenzelf toetsen". Deputaten hadden voorgesteld: "In de tweede plaats moet je je afvragen, of je echt gelooft in de belofte van God". Op voorstel van de predikanten Van Dijk en Leeftink wordt dit gewijzigd in: "In de tweede plaats moet je je afvragen of je vertrouwt op de vaste belofte van God" (18 voor, 17 tegen, 1 onthouding).

Vele andere voorstellen vanuit de kerken en van synodeafgevaardigden zijn door deputaten overgenomen of anderszins verwerkt, onder stilzwijgende goedkeuring van de synode. Zie het uiteindelijke resultaat (bijlage 5.2).

De volgende amendementen werden niet door de synode aanvaard.

Amendement Van Dijk: "deputaten op te dragen te komen tot een herziening van het klassieke doopformulier met alleen de noodzakelijke aanpassing aan de NBV" (5 voor, 30 tegen, 1 onthouding).

Amendement Van Dijk: idem, inzake het klassieke avondmaalformulier (3 voor, 32 tegen, 1 onthouding).

Amendement Van Dijk: doopformulier 1 herschrijven, maar dan zonder het gebruik van het algemene 'je' (4 voor, 26 tegen, 6 onthouding).

Amendement Van Dijk: in doopformulier Abraham benoemen als "vader van alle gelovigen" (voor 11, tegen 23, onthouding 2).

Amendement Van Dijk: in de inleiding tot de vragen aan de ouders van het te dopen kind de betekenis van die doop nog eens kernachtig omschrijven (11 voor, 24 tegen, 1 onthouding).

Amendement Van Dijk: idem, inzake de vragen aan een volwassene die gedoopt wil worden (13 voor, 21 tegen, 2 onthouding).

Amendement Van Dijk: de door deputaten aangebrachte parallellie tussen de vragen bij de volwassendoop en de vragen bij de openbare geloofsbelijdenis ongedaan maken (2 voor, 31 tegen, 3 onthouding).

Amendement Van Dijk/Leeftink: bij het sterven van Christus (aansluitend op het aanvaarde amendement onder d) speciaal ook het kruis noemen (5 voor, 31 tegen).

Amendement Van Dijk: in avondmaalsformulier 2 bij de zelftoetsing niet de uitdrukking "om dat te bereiken" gebruiken (4 voor, 30 tegen, 2 onthouding).

Alle in besluit 3 genoemde formulieren worden met algemene stemmen aanvaard, behalve het 3^e avondmaalformulier waarbij 1 onthouding is.

Ds. Gunnink stelt voor om naast de nu vastgestelde formulieren ook de bestaande formulieren uit het Kerkboek in gebruik te laten. Deputaten wijzen dat af. Zij menen dat het bestaande Kerkboek in gebruik kan blijven tot er een nieuw is uitgegeven. Hun voorstel daartoe wordt door de synode aanvaard als besluit 3b (24 voor, 9 tegen, 3 onthouding).

In dat nieuwe Kerkboek mag ook het tweede doopformulier een plaats houden. Deputaten stelden voor om dat niet te doen (alleen digitaal beschikbaar stellen), maar de synode volgt de commissie, die meent dat elk vrijgegeven formulier gewoon in het Kerkboek thuishoort (31 voor, 1 tegen, 4 onthouding).

Besluit 3 wordt ten slotte met algemene stemmen genomen.

Besluit 4 kent een korte bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.

De preses besluit dit deel van de Bespreking Het is een markant moment: de afronding van de bespreking van de formulieren op deze synode. U gaf een presentatie van uw werk, u beantwoordde onze informatieve vragen. We vroegen ons af hoe het zou lopen. Maar dankzij uw constructieve opstelling in deze laatste fase van het proces konden we vandaag tot besluitvorming komen. We hopen in de toekomst op deze goede wijze te kunnen doorgaan.

De afrondende bespreking vindt plaats op 4 juni. Van het deputaatschap zijn aanwezig ds. A.M. de Hullu, A. Veeffkind en deputaat kerkmuziek D.J. Boer. Van het Steunpunt Liturgie zr. A. de Heer-de Jong.

Ds. De Hullu gaat in op de nieuwe opdracht, de positie van de formulieren in de kerkorde, de huisvesting van het Steunpunt en het aantal overeengekomen uren voor het Steunpunt. Door effectiever te werken moet 16 uur voldoende zijn.

De bespreking gaat vooral over de diverse onderdelen van besluit 6. Is het wel nodig om weer nieuwe huwelijksformulieren te ontwerpen? Er zijn andere in omloop die misschien ook gebruikt kunnen worden. Daarbij moet wel duidelijk zijn welke vereisten er aan gesteld moeten worden. Het hebben van één huwelijksformulier is voor diverse afgevaardigden voldoende, maar wordt door deputaten afgeraden. Onderzoek naar het gebruik van de formulieren in de kerken wordt zinvol geacht. Daarbij is ook van belang te weten hoe ze gebruikt worden en wat de consequenties zijn bij het aanbieden van nieuwe formulieren. Omtrent het vaststellen van de approbatieformule wordt gesteld dat een studieopdracht van drie jaar veel te lang is. Zo moeilijk hoeft het toch niet te zijn: instemming van de gemeente is verkregen als geen gegronde bezwaren zijn ingediend.

Besluitvorming

Deputaten nemen enkele voorgestelde redactionele verbeteringen over.

Een door ds. Scherff ingediend maar teruggetrokken amendement wordt door ds. Harmannij opnieuw ingediend. Hij stelt voor om besluit 6 d te schrappen. Dit voorstel haalt het niet (5 voor 28 tegen). Ook het amendement van ds. Ophoff op besluit 6 d: "in het bijzonder onderzoek te doen naar alternatieve teksten voor het huwelijksformulier die in de kerken gebruikt worden en zulke teksten ook aan de kerken ter beschikking te stellen" wordt verworpen (7 voor, 23 tegen, 3 onthouding).

Het amendement van ds. Niemeijer op besluit 6 f om geen studieopdracht te geven, maar nu te beslissen om "als uitgangspunt voor de approbatieformule te kiezen voor: "de instemming van u als gemeente is verkregen indien geen gegronde bezwaren worden ingediend (voor ...)" haalt het wel (31 voor 2 onthouding).

Ds. Gunnink had een amendement ingediend bij besluit 8. Hoewel hij zelf niet aanwezig is, neemt de synode zijn voorstel wel in behandeling. Ds. Gunnink wil graag het gebruik van eerbiedshoofdletters handhaven voor de woorden die naar God verwijzen: Hij, Hem, Redder, enz. Deputaten achten de tijd niet rijp om hier een algemene uitspraak over te doen. Te zijner tijd, bij de vaststelling van de tekst van het nieuwe Kerkboek, zal hier aandacht aan gegeven moeten worden. Dan zullen keuzes gemaakt moeten worden, daar er nu verschil is tussen de NBV en de gangbare belijdenisgeschriften. Het voorstel van ds. Gunnink wordt verworpen. (6 voor, 23 tegen, 4 onthouding)

De besluiten 5 tot en met 8 worden daarop met algemene stemmen genomen, evenals besluit 1.

De preses dankt de deputaten, in het bijzonder ds. Van Eerden, zr. Havinga-Heijs en br. Veeffkind die aftredend zijn. Vanaf 1993 hebben we in onze kerken een liturgische inhaalslag gemaakt. De bezinning begon in het rapport aan de GS Berkel en Rodenrijs 1996 met een breed betoog vanuit de Schrift. Allerlei onderwerpen zijn de afgelopen decennia de revue gepasseerd. Of allerlei liturgisch geëxperimenteer, zoals de bedoeling was, is voorkomen respectievelijk gekanaliseerd, is de vraag. Maar in ieder geval hebt u uw best er voor gedaan. Uw meest recente taak was de verwerking van de NBV in de tekst van de formulieren. En nog altijd blijft er werk te doen. Maar gelukkig op bescheidener schaal. Uw deputaatschap gaat vanaf nu samen met deputaten kerkmuziek. Hartelijk danken we u voor het werk dat in een reeks van jaren is gebeurd, met hulp van het Steunpunt. Uw deputaatschap heeft gemerkt dat de vormgeving van onze gezamenlijke omgang met de Here in de kerken heel gevoelig ligt. U hebt daarin ook frustraties en butsen opgelopen. Maar u bent uw werk blijven doen, met liefde voor de Here en de kerken. We zijn inmiddels

een eind gevorderd richting een Kerkboek waarin de schat van de eeuwen op een eigentijdse wijze is verwoord. Graag leggen we het door u voorbereide werk nu neer in de kerken, die u en wij hebben willen dienen, en we bidden om Gods zegen voor u en voor het Steunpunt.

13 mei 2011

Artikel 45

Revisieverzoeken Kerkmuziek (GS Zwolle-Zuid 2008, Acta art. 64 Besluit 7 en 8)

Materiaal:

1. brief van de Gereformeerde kerk te Smilde d.d. 12 april 2010 met het verzoek dat de GS uitspreekt dat de GS Zwolle-Zuid 2008 Acta art. 64 besluit 7 en 8 niet had mogen nemen omdat hiermee art. 30 KO werd overtreden.
In verband met Besluit 7 (vrijgeven van Opwekkingsliederen) meent deze kerk dat de GS Zwolle-Zuid 2008 volledig op eigen initiatief een vastgelegde werkwijze om te komen tot een eigen gezangbundel heeft gewijzigd en dat geen enkele kerk had gevraagd om een selectie uit de bundels Opwekking.
In verband met Besluit 8 (vrijgeven van Psalmen voor Nu) meent deze kerk dat de GS Zwolle-Zuid buiten de kerken om van bovenaf dit besluit de kerken oplegt, terwijl geen enkele kerk deze zaak rechtstreeks op de GS had geagendeerd;
2. brief van de Gereformeerde kerk te Vollenhove d.d. 8 januari 2011 met het verzoek dat de GS uitspreekt dat de GS Zwolle-Zuid 2008 Acta art. 64 Besluit 7 en 8 niet had mogen nemen omdat hiermee art. 30 KO werd overtreden; er was geen initiatief vanuit de kerken om op de GS te spreken over de Opwekkingsliederen en de Psalmen voor Nu.

Besluit:

aan deze verzoeken niet te voldoen.

Gronden:

1. een onderzoek naar het gebruik van Opwekkingsliederen in de eredienst behoorde tot één van de opdrachten van de GS Amersfoort-Centrum 2005 aan deputaten kerkmuziek (GS Amersfoort-Centrum 2005 Acta art. 91, Besluit 3d). Hun rapport is op tijd aan alle kerken toegezonden; de behandeling en besluitvorming rond de Opwekkingsliederen was als zodanig een wettig agendapunt voor de GS Zwolle-Zuid 2008;
2. de GS Zwolle-Zuid 2008 zag in de bijzondere aard van de Opwekkingsliederen een reden om af te wijken van de tot nu toe gevolgde werkwijze. De briefschrijvers gaan niet in op deze reden;
3. de GS Zwolle-Zuid heeft terecht de 'Psalmen voor Nu' besproken omdat deze psalmen via deputaten kerkmuziek legaal op de agenda van de GS kwamen in het licht van hun algemene opdracht "om als adres te fungeren voor inzendingen van nieuwe liederen..." (GS Amersfoort-Centrum 2005 Acta art. 91, Besluit 3b).

Bespreking

Het voorstel is voorbereid door de commissie "Zuiden" die van mening is dat de besluiten betreffende de Opwekkingsliederen niet onverwacht op de synodetafel lagen. De kerken zijn niet verrast door de besluitvorming.

Zonder bespreking wordt het voorstel aanvaard (voor 32, tegen 0, onthouding 2).

Artikel 46*Kerkmuziek***Materiaal:**

1. rapport deputaten kerkmuziek;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Vroomshoop d.d. 3 januari 2011 met het verzoek om de voormalige "41 gezangen" te handhaven in de nieuwe liedbundel;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Vroomshoop d.d. 3 januari 2011 met het verzoek om de vastgestelde criteria voor toetsing van liederen alsnog toe te passen op de liederen uit de Opwekkingsbundel;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Vollenhove d.d. 8 januari 2011 met haar mening over de nieuwe selectie uit het Liedboek, LUEK en LUAB;
5. brief van de Gereformeerde Kerk te Leiden d.d. 5 januari 2011 met voorstellen over kerkmuzikaal beleid, samengevat in de volgende opdrachten voor deputaten: om in samenwerking met het Steunpunt Liturgie en de Vereniging van Gereformeerde Kerkmusici (VGK)
  1. te werken aan vernieuwing van de Regeling Kerkmuziek en een nieuwe regeling Kerkmuziek onder de aandacht van de kerken te brengen;
  2. een onderzoek te doen naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een volwaardige financiële regeling voor de kerkmuziek binnen de kerken;
  3. de kerken te stimuleren een kerkmuzikaal beleidsplan te ontwikkelen en de organisten en cantors te stimuleren tot het volgen van cursussen;
  4. professionele kerkmusici in landelijke dienst aan te stellen die de kerken waar nodig van dienst kunnen zijn op kerkmuzikaal gebied om de kwaliteit van de kerkmuziek te waarborgen.

Besluit 1:

deputaten Kerkmuziek decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. van de liederen uit het Liedboek voor de Kerken, die conform de opdracht van de GS Zwolle-Zuid 2008 aan de kerken zijn gepresenteerd, de volgende liederen in eerste lezing goed te keuren: 31,36,38,46,62,72,73,118,141,143,151,165,204,210,247,266,268,314,322,344,353,373,415,461;
- b. de volgende **63 liederen uit het Liedboek voor de Kerken** die door de GS Zwolle-Zuid 2008 in eerste lezing zijn goedgekeurd, in tweede lezing goed te keuren:

22 De wijsheid van voor alle tijden	244 Christus stoot de hemel open
33 O alle gij dorstigen	246 Gods adem die van boven kwam
35 Scheur, Heer, de heemlen, scheur ze wijd	249 Wij leven van de wind
67 God zij geloofd uit alle macht	258 Halleluja, lof zij de Heer
71 Jezus, wandlend langs de wegen	286 Geef aan de wereld vrede, Heer
85 De hemel is opgesprongen	301 Wij moeten Gode zingen
88 Mijn God, gewapend tot de tanden	303 De ware kerk des Heeren
100 Er heeft een stem gesproken	304 God is getrouw, zijn plannen falen niet
105 Christus heeft voor ons geleden	306 Heer, stuur zelf het schip der kerk
108 Wees niet verbaasd als u de wereld haat	326 Een rijke schat van wijsheid
112 Als koning opgetreden	330 Heb dank, o God van alle leven
121 God lof! Nu is gekomen	334 Here Jezus, wij zijn nu ...
129 Geen kracht meer om te leven	349 O Vader, trek het lot U aan
147 Looft God, gij christ'nen, maakt Hem ...	364 Laat ons als Jezus' jongren nooit ...
150 In den beginne was het woord	375 De trouw en goedheid van de Heer
156 Van 't vroeglicht van de dageraad	383 O Christus die de zonne zijt

HOOFDSTUK 5, GEMEENTELEVEN

<p>158 Christus met eer gekroonde 168 O Jezus Christus, licht ze bij 182 Jezus leven van ons leven 187 Daar gaat een lam en draagt de schuld 193 O wereld, zie uw leven 194 Dag zo bitter en zo goed 196 De Heer wil ik prijzen 200 Heerlijk verschenen is de dag 216 Laat groot en klein 218 Ik zeg het allen, dat Hij leeft 224 Kondigt het jubelend aan 226 Gij die der sterren schepper zijt 235 In bidden en in smeken 236 De jaarkring brengt ons in zijn keer 237 Kom Schepper, Geest, daal tot ons ... 242 Komt laat ons deze dag met heilig vuur</p>	<p>390 'k Wil U, o God, mijn dank betalen 399 Wij loven U, o God, belijden u als Heer 401 Een vaste Burcht is onze God 410 Zingen wij van harte zeer 426 Zou ik niet van harte zingen? 428 Jezus, mijn verblijden 431 Lof zij de Heer, ons hoogste goed 443 Liefde Gods, die elk beminnen 445 God heeft mij zijn Zoon gegeven 449 God enkel licht 451 Alle roem is uitgesloten 453 Ik weet waar mijn geloven 455 Als Hij maar van mij is 462 Ontwaak, gij die slaapt 488b Zolang er mensen zijn op aarde</p>
--	--

- c. de volgende **18 liederen uit eigen kring** en **de 46 liederen uit andere bronnen** die in eerste lezing zijn goedgekeurd door de GS Zwolle-Zuid 2008, in tweede lezing goed te keuren:

<p>18 liederen uit eigen kring: (de nummering uit de voorgestelde lijst voor de GS 2008 is aangehouden: rapport kerkmuziek 2008 Bijlage 5)</p>	
<p>1. Wij zijn als korrels in de voren (Anka Brands) 5. (Matteüs 2,1-12): Aan de hemel stijgt een ster (Ria Borkent) 8. Iedereen telt mee (Ria Borkent) 9. (Lukas 24,13-35). Wij hadden het niet verwacht (titel: 'Blijf bij ons Heer') (RiaBorkent) 10. Jezus roept hier mensen samen (Ria Borkent) 12. Heer wij loven en aanbidden U (Ria Borkent) 13. Wonderwereld vol geheimen (Ria Borkent) 14. Ontferm U over kinderen (Ria Borkent) 16. Het lied van de ark (Sander Israëls) 17. (Ruth): Uit een vreemde stal (Johan Klein)</p>	<p>18. Here God, uw schepping zucht (Johan Klein) 19. (1Kon.18-19 2Kon.4): De Heer is God (Johan Klein). 20. Geloofsbelijdenis (Casper Koolsbergen)</p> <p>Reserve 1. (Psalm 2): Waarom zijn de volken opstandig (Ria Borkent) 2. (Johannes 6,68): Meester, tot wie zouden wij gaan? (Johan Klein) 3. (Filippenzen 4,4-9): Wees blij te allen tijde (Johan Klein) 4. Als 't gebergte wordt verbrijzeld (Johan Klein) 5. Mijn God, Gij hebt uw wonderen verricht (Johan Klein).</p>

46 liederen uit andere bron:

(de nummering uit de voorgestelde lijst voor de GS 2008 is aangehouden: rapport kerkmuziek 2008, bijlage 7. In die Acta zijn de reserveliederen zowel genummerd als geletterd, respectievelijk nr. 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11 en C, D, E, G, I, J, K; het gaat dus om dezelfde liederen)

Uit Tussentijds (TT)

1. Hier is de plaats waar God ons wil ontmoeten (TT-3)
4. Wie in de schaduw Gods mag wonen (TT-36)
5. Zingt een nieuw lied, alle landen (TT-37)
6. Liefde, eenmaal uitgesproken (TT-48)
8. Zo dor en doods (TT-54)
9. Heel de schepping, prijs de Heer! (TT-56)
10. Jezus, diep in de woestijn (TT-58)
11. Klim in de hoogste bomen (TT-61)
13. Aan de oever van het meer (TT-65)
14. Mijn ziel maakt groot de Heer (TT-68)
15. Nu is het Woord gezegd (TT-71)
16. De Geest des Heren is op hem (TT-72)
18. Maak ons uw liefde, God (TT-79)
19. Die rechtens God gelijk (TT-86)
20. Wie is die God die eeuwig leeft (TT-95)
21. Wij geloven één voor één (TT-96)
22. O God die uit het water (TT-100)
23. Als wij weer het brood gaan breken (TT-102)
25. Geef ons genadig, Here God (TT-112)
26. Licht dat ons aanstoot in de morgen (TT-118)
27. Een stad van vrede zoeken wij (TT-126)
29. Weest blijde nu, in 't midden van het lijden (TT-151)
30. Neemt Gods Woord met hart en mond (TT-161)
31. Voor mensen die naamloos (TT-168)
32. Dit is de dag die de Heer heeft gemaakt (TT-170)
33. Zolang wij adem halen (TT-175)
34. Ik sta voor U in leegte en gemis (TT-205)
35. Door de wereld gaat een woord (TT-208)
36. In Christus is noch oost noch west (TT-209)
37. Voor hen die ons regeren (TT-214)

Uit Zingend Geloven (ZG)

39. Vannacht zal het wonder gebeuren (ZG1-35)
40. Ik zing van de wijngaard (ZG1-60)
41. Dit huis dat God gevestigd heeft (ZG1-61)
42. Eens aten de vaderen in de woestijn (ZG2-79)
46. Nu laat hij, Heer, mij gaan (ZG8-10)

Uit Gezangen voor Liturgie (GvL)

47. Want mijn Herder is de Heer (GvL-23III/TT-31)
49. God, mijn God, naar U blijf ik zoeken (GvL-63I/TT-33)
50. Heel de aarde jubelt en juicht voor de Heer (GvL-67I/TT-34)
51. Barmhartige Heer, genadige God (GvL-103II/TT-39)

Reserve

3. Hij nam de Schrift, Hij las en zei (TT-106) (Acta 2008: lied 3 of C)
4. Mijn ogen zijn gevestigd (TT 150)
5. Wij danken U, God, voor het lieve licht (TT-184)
7. Lof zij den Here (ZG1-24)
9. Jeruzalem, zo zegt de Heer (ZG2-107)
10. Laat ons dank bewijzen (ZG2-148)
11. Wees, lieve Heer, geprezen (ZG2-154)

Besluit 3:

deputaten de opdracht te geven

- a. om te blijven deelnemen in de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK) en zo deel te kunnen nemen aan de samenstelling van het nieuwe Liedboek;
- b. om het nieuwe Liedboek (2012) te beoordelen en de GS 2014 een voorstel te doen met
  1. een eerste *algemeen* besluit over de (al of niet) ingebruikname van het nieuwe Liedboek en daarbij rekening te houden met de bestaande criteria 1. 'geschikt voor liturgische context', 3.

- ‘vorm: taal, stijl, woord-toon verhouding’ en 4. ‘bruikbaar voor mensen van de huidige tijd en cultuur’; waarbij een onderscheid tussen ‘eerste en tweede lezing’ niet meer nodig is;
2. en een tweede *specifiek* besluit over welke liederen volgens criterium 2 ‘in overeenstemming met de Schrift’ niet vrijgegeven worden; waarbij deputaten dit per lied op deze lijst zullen beargumenteren;
  - c. aan de volgende synode verder te rapporteren over het verloop van het project van de ISK en de wijze waarop we als kerken op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rond het nieuwe Liedboek.

Gronden:

1. een algemeen besluit met betrekking tot ingebruikname is nuttig en nodig omdat de kerken lid zijn van de ISK en zo deelnemen aan het project Liedboek 2012;
2. een algemeen besluit naar het eerste, derde en vierde criterium doet recht aan het functioneren hiervan binnen de kerken en het werken van de ISK met dergelijke criteria;
3. voor het algemene besluit m.b.t. ingebruikname kan het verschil tussen het vrijgeven van liederen in eerste en tweede lezing vervallen omdat het nieuwe Liedboek een bestaande, afgeronde en deskundig samengestelde bundel is, en omdat aanpassing van het specifieke besluit in verband met concrete liederen mogelijk is;
4. het tweede criterium ‘een goed kerklied is in overeenstemming met de Schrift’ vraagt een eigen specifieke beoordeling, mede tegen de achtergrond dat het nieuwe Liedboek bedoeld is voor een breed spectrum van kerkelijke stromingen.

Besluit 4:

deputaten op te dragen verder te werken aan de samenstelling van een eigen bundel waarbij:

- a. de bundel van beperkte omvang zal zijn wanneer het nieuwe Liedboek wél in gebruik wordt genomen, en van grotere omvang wanneer daartoe níet wordt overgegaan;
- b. de bundel zo mogelijk op de GS van 2014 in eerste lezing en op de GS van 2017 definitief vastgesteld wordt;
- c. een goed onderbouwd voorstel gedaan wordt inzake de 41 Gezangen van het Gereformeerde Kerkboek (1984/85);
- d. er naast de bundel een lijst blijft van liederen die ook zijn vrijgegeven.

Gronden:

1. wanneer het nieuwe Liedboek in gebruik genomen wordt zullen er liederen zijn die daar niet in staan maar wel een belangrijke plek hebben in de kerken;
2. wanneer het nieuwe Liedboek toch niet in gebruik genomen wordt zal het voorstel voor de eigen bundel bestaan uit de liederen uit het Gereformeerde Kerkboek van 2006 met de later vrijgegeven liederen en een selectie uit het oude en mogelijk uit het nieuwe Liedboek;
3. bij de samenstelling van een eigen bundel kan het verzoek van de GK te Vroomshoop (om de 41 Gezangen op te nemen) actueel worden. De GS Amersfoort-Centrum 2005 sprak uit (Acta artikel 91, besluit 4) dat de liederen voor de toekomstige gezangenbundel geselecteerd zullen worden uit o.a. “de huidige 41 gezangen in het Gereformeerde Kerkboek, waarbij in rekening wordt gebracht dat veel van deze gezangen breed gewaardeerd worden”;
4. in de lijn van eerdere synoden blijft er naast de bundel een lijst functioneren.

Besluit 5:

- a. uit te spreken dat deputaten met de handreiking inzake Opwekkingsliederen inclusief de selectielijst hun opdracht zorgvuldig hebben uitgevoerd en dat er geen reden is om op de selectieprocedure terug te komen;
- b. m.b.t. de Opwekkingsliederen deputaten de opdracht te geven:
  1. om het voorwerk voor advisering over te gebruiken nieuwe Opwekkingsliederen af te ronden en aan de kerken toe te sturen;
  2. om voor de komende periode over een beperkt aantal uit de nieuwe Opwekkingsliederen van de jaren 2010-2013 te adviseren omtrent hun bruikbaarheid voor bijzondere diensten;

Gronden:

1. de GK te Vroomshoop heeft in het verzoek om de selectiecriteria voor het kerklied toe te passen in het Opwekkingslied zich niet voldoende geconfronteerd met de gronden die de GS Zwolle-Zuid 2008, art. 64 besluit 7a heeft aangevoerd om het specifieke karakter van dit genre te onderscheiden van het kerklied;
2. deze uitspraak doet recht aan de beperkte plek die Opwekkingsliederen hebben, n.l. op de lijst voor bijzondere (momenten in de) erediensten, en ligt in de lijn van de opdracht door de GS Zwolle-Zuid 2008 aan deputaten. Om deze lijst actueel en bruikbaar te houden is aanvulling nodig.

Besluit 6:

deputaten op te dragen het project Psalmen voor Nu (PvN) inhoudelijk te blijven volgen en in overleg met de redactie van het project PvN de kerken te dienen met een handreiking waarin

1. uitgelegd wordt waarom deze psalmen niet geschikt zijn als bron voor selectie van liederen ten behoeve van onze bundel;
2. aangegeven wordt hoe de kerken zelfstandig gebruik kunnen maken van deze psalmen.

Gronden:

1. de GS Zwolle-Zuid 2008 gaf de PvN vrij voor incidenteel gebruik in de eredienst;
2. deputaten hebben de opdracht van de GS Zwolle-Zuid om een handreiking voor de PvN te maken slechts ten dele uitgevoerd.

Besluit 7:

deputaten op te dragen

- a. als adres te fungeren voor eventuele bezwaren van kerken en kerkleden tegen de inhoud van bepaalde liederen van PvN en uit de Opwekkingsbundel;
- b. te werken aan vernieuwing van de Regeling Kerkmuziek die door de GS Leusden 1999 als handreiking aan de kerken was aangeboden en daarbij goede aandacht te geven aan de voorstellen die de GK te Leiden heeft ingebracht.

Gronden:

1. het is goed dat deputaten op de hoogte worden gesteld van bepaalde ervaringen die kerken en kerkleden opdoen met het gebruik van Opwekkingsliederen en PvN;
2. de GK te Leiden heeft voldoende aangetoond dat het nodig is de bestaande Regeling Kerkmuziek te herzien vanwege een dreigend tekort aan organisten en een sterk veranderend kerkmuzikaal veld.

Besluit 8:

deputaten op te dragen:

- a. de contacten die gelegd zijn met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken te onderhouden;
- b. in samenwerking met deputaten administratieve ondersteuning voorstellen te doen voor de samenstelling van het Gereformeerd Kerkboek.

Besluit 9:

deputaten eredienst en deputaten kerkmuziek samen te voegen tot één deputaatschap liturgie en kerkmuziek.

Grond:

de GS Amersfoort-Centrum 2005 besloot reeds dat het deputaatschap eredienst en het deputaatschap kerkmuziek samengevoegd zouden worden. Na afronding van een aantal grote taken kan deze samenvoeging nu gerealiseerd worden.

Bij de informatieve zitting op 12 maart zijn als deputaten kerkmuziek aanwezig: ds. P. van den Berg, D.J. Boer, zr. M.G.J. Douma en ds. H. van Veen. Ook A. de Heer-de Jong van het Steunpunt Liturgie is aanwezig.

De horizon van deputaten is ingrijpend gewijzigd nu de kerken deelnemen aan de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied, waar men bezig is aan de samenstelling van een nieuw Liedboek voor de Kerken dat in 2012 moet verschijnen. Deputaten hebben goede hoop dat dit nieuwe Liedboek voor het merendeel liederen zal bevatten die voor onze kerken aanvaardbaar zijn. Ze sluiten echter niet uit dat de kerken ook na 2012 behoefte zullen houden aan een eigen aanvullende bundel met gezangen. In het nieuwe Liedboek komt de psalmbelijning van het huidige Liedboek terug. Wel wordt deze aangevuld met enkele andere vormen van psalmen zingen. Er is geen mogelijkheid om als GKv een eigen aangepaste versie van het Liedboek uit te brengen; er komt één bundel voor alle deelnemende kerkgemeenschappen. Deputaten hopen op de synode van 2014 concrete voorstellen te kunnen presenteren over het nieuwe Liedboek en de consequenties daarvan voor een eventuele eigen psalmen- en gezangenbundel. Voor dit moment gaat men nog voort op de oude weg; vandaar dat er weer een selectie uit het bestaande Liedboek aan de synode is voorgelegd.

Bespreking

Aanwezig zijn van deputaten P. Bareman, ds. P. van den Berg en ds. H. van Veen en van het Steunpunt zr. A. de Heer-de Jong.

De voorstellen zijn voorbereid door de commissie "Zuiden". Ze heeft de door deputaten geselecteerde liederen uit het LvdK ingedeeld in drie categorieën: A (69,137,144,211,212,261,283,485,486, afwijzen), B (31,36,38,46,72,73,101,117,118,141,143,151,204,210,247,266,268,314,322,329,344,353,373,415,461, zonder bespreking aanvaarden) en C (25,45,47,49,53,62,94,104,165,198,308,463, bespreken). Daarbij stelt ze voor een lied te aanvaarden met een gewone meerderheid.

Deputaten laten bij monde van ds. Van Veen weten dat zij de voorgestelde categorieën A en C terugnemen. De commissie Zuiden is door het voorstel van deputaten verrast. Zij wil dat de synode categorie B wel bespreekt en er besluiten over neemt. Zij wil aan die lijst nog toevoegen de liederen 45,62 en 165. Het voorstel om categorie B te bespreken wordt aangenomen (voor 20, tegen 13 en onthouding 1). Vervolgens wordt gestemd over de vereiste stemverhouding. De commissie stelt in afwijking van het advies van het moderamen voor een lied te aanvaarden met gewone meerderheid. Dit wordt verworpen (voor 12, tegen 20 en onthouding 2). Daarmee blijft de vereiste stemverhouding voor aanvaarding in eerste lezing in lijn met voorgaande synodes op 75% voor.

In de bespreking wordt gesteld dat er te veel liederen zijn. Ook leven er vragen bij bepaalde liederen of de tekst wel schriftuurlijk is, bijvoorbeeld lied 101 (vers 2) en 329 ('maak uw schrift het levend woord'), of van voldoende niveau.

In reactie geven deputaten aan dat bepaalde liederen soms een toelichting nodig hebben, maar prima kunnen passen in een eredienst. Het verschijnsel dat een lied meerdere keren voorkomt, bijvoorbeeld 117 als alternatief voor gezang 78 uit het Gereformeerd Kerkboek, is al bekend uit de huidige selectie.

Van de liederen die nu vallen onder categorie B, wordt bespreking gevraagd van 47, 62, 101, 117 en 329. De overige liederen worden zonder bespreking in stemming gebracht en aanvaard (voor 30, tegen 2 en onthouding 2).

Na uitwisseling van argumenten wordt lied 62 aanvaard (voor 27, tegen 5, onthouding 2). De liederen 47, 101, 117 en 329 krijgen bij stemming niet de vereiste 75% en worden dus niet aanvaard (lied 47: 15-14-5; lied 101: 22-10-2; lied 117: 23-9-2; lied 329: 19-11-4).

Het besluit om liederen uit het LvdK in tweede lezing goed te keuren wordt aanvaard (voor 32, tegen 1 en onthouding 1).

Het besluit om liederen "uit eigen kring" en uit "andere bron" in tweede lezing goed te keuren wordt eveneens aanvaard (voor 29, tegen 1 en onthouding 4).

Bij de bespreking van de besluiten 3 t/m 9 wordt opgemerkt dat de criteria waaraan getoetst wordt niet altijd helder zijn. Ook wordt gevraagd of de positieve verwachting ten aanzien van het nieuwe Liedboek van de ISK wel terecht is. Van de nieuwere Opwekkingsliederen is het ritme niet altijd even helder en het zingen van Psalmen voor Nu is in een kerkdienst moeilijk.

Br. Greving dient een amendement in op besluit 3b-2. Hij stelt voor om in plaats van “criterium 2” te lezen: “criterium 1 en 2 ‘een goed kerklied is geschikt om te functioneren in een liturgische context en...”. Hierover zijn deputaten negatief. Het amendement wordt verworpen (voor 13, tegen 18 en onthouding 3). Daarop wordt besluit 3 als geheel aanvaard (voor 32 en onthouding 2).

Bij besluit 4b stelt ds. Leeftink voor om uit te spreken dat “de bundel de 150 Psalmen uit het GK bevat”. Deputaten en commissie ontraden dit. Het amendement wordt verworpen (voor 16, tegen 18). Besluit 4 wordt aanvaard (voor 33 en onthouding 1).

Amendementen van br. Mollema op besluit 5 om in 5a “zorgvuldig” te schrappen en om in 5b-2 “voor bijzondere diensten en/of bijzondere momenten in de dienst” te schrappen worden door deputaten en commissie ontraden. Ze worden verworpen (respectievelijk voor 12, tegen 19 en onthouding 3; en voor 6, tegen 25 en onthouding 3).

Het amendement van br. J. Feenstra om 5b-1 als volgt te redigeren “om het voorwerk voor advisering omtrent te gebruiken nieuwe Opwekkingsliederen af te ronden en aan de kerken toe te sturen” en 5b-2 vanaf 2010-2013 als volgt te redigeren “... te adviseren omtrent de bruikbaarheid voor bijzondere diensten” wordt van positief advies van deputaten voorzien. Het oorspronkelijke voorstel van deputaten sprak in plaats van ‘adviseren’ in beide gevallen over ‘selecteren’. Het amendement wordt aanvaard (voor 20, tegen 11 en onthouding 3).

Daarna wordt besluit 5 aanvaard (voor 33, tegen 1, onthouding 0).

Besluit 6 wordt aanvaard (voor 26, tegen 2 en onthoudingen 6).

Besluit 7 wordt met algemene stemmen genomen.

Ds. Wesseling dient een amendement in als aanvulling op de opdracht van deputaten in besluit 8: “deputaten op te dragen kerken te stimuleren besluiten en handreiking ter harte te nemen ter wille van de bijbelse liturgie en de kerkelijke eensgezindheid”. Deputaten vinden dit sympathiek, maar niet effectief. Het amendement wordt verworpen (voor 15, tegen 15, onthouding 4). Daarna wordt besluit 8 met algemene stemmen genomen.

Tot slot ontvangen deputaten met algemene stemmen decharge: besluit 1.

De preses dankt deputaten en commissie (speciaal de brs. Boer, Droogsma, Ophoff, ds. Schelling en ds. Van Veen die in 2011 aftreden). Je bent als deputaten eindelijk selecterend door het Liedboek heen en dan komt er een nieuw Liedboek ...! En u hebt er gewoon weer zin in om daarmee aan de slag te gaan! Sterker nog, u bent er al mee bezig. En u hebt zelf voorgesteld u en ons in dit nieuwe project te storten. We hopen dat u de komende jaren de winst van het nu en dan best moeizame proces van de afgelopen jaren productief kunt maken. We zijn zeer benieuwd naar de uitkomsten van een en ander. Er bestaan op het vlak van de kerkmuziek heel verschillende smaken binnen de kerken. U hebt altijd geprobeerd te werken aan schriftuurlijke, liturgische en muzikaal-tekstuele kwaliteit. Dat maakte u niet altijd populair. Maar synodes waren u dankbaar. We bidden u de zegen van de Here toe in uw voortgaande werk voor de kerkmuziek.

24 juni 2011

Artikel 47*Benoeming deputaten liturgie en kerkmuziek***Besluit:**

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten liturgie en kerkmuziek:

primi:

P. Bareman	Zwolle	2014
P. van den Berg	Staphorst	2014
H. Borkent-Vegter	Apeldoorn	2017
zr. M.J.G. Douma	Amersfoort	2017
C.F. Geerds	Bedum	2017
A.M. de Hullu (s)	Apeldoorn	2014
W. van der Schee	Amsterdam	2020

secundi:

M.A. de Niet	Harkstede
M. Wielhouwer	Ede

Deputaten krijgen mandaat invulling te vinden voor de nog openstaande vacature voor een musicus. Een voordracht hiervoor zal gelden als door de GS benoemd.

9 april 2011

Artikel 48*Revisieverzoeken rond Bijbelvertaling***Materiaal:**

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Katwijk d.d. 2 juni 2010, met het verzoek tot revisie van het besluit van de GS Zwolle-Zuid 2008, Acta art. 60, besluit 3a: *“niet te voldoen aan de verzoeken om te besluiten tot het volgen van de ontwikkeling van de werkzaamheden van de Stichting Herziening Statenvertaling zodat te zijner tijd beoordeeld kan worden of gebruik van de HSV in kerkdiensten binnen ons kerkverband tot de mogelijkheden kan gaan behoren”*. De kerk te Katwijk constateert dat dit besluit voornamelijk is gegrond op de eerder gemaakte keuze voor de Nieuwe Bijbelvertaling als kerkbijbel. Daarom noemt zij kort enkele bezwaren tegen deze NBV en stelt daartegenover dat de HSV de principes van de synode van Dordrecht 1618/19 handhaaft;
2. tweede brief van de kerk te Katwijk d.d. 2 juni 2010, waarin zij haar bezwaren tegen de NBV nader uitwerkt in een weerlegging van het besluit van de GS Zwolle-Zuid 2008, Acta art. 62, besluit 1, waarin revisie van de besluiten van de GS Amersfoort-C 2005 inzake de NBV wordt afgewezen;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Hoofddorp d.d. 16 februari 2011, waarin zij het verzoek van de kerk te Katwijk ondersteunt, met als argument dat de HSV een herziening is van een reeds eerder vrijgegeven vertaling;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer d.d. 3 januari 2011, met het verzoek om de HSV vrij te geven voor gebruik in de erediensten. De kerk te Ten Boer wijst onder meer op het feit dat de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in 2010 de HSV ook heeft vrijgegeven voor gebruik in de eredienst en op de vrijheid die kerken hebben op liturgisch gebied; daarbij past om bij het gebruik van een bijbelvertaling alternatieven niet bij voorbaat af te wijzen.

Besluit:

- a. niet in te gaan op het verzoek om een kerkelijk oordeel te geven over de Herziene Statenvertaling;
- b. ten aanzien van de wens om de HSV toch te gebruiken, te blijven bij de uitspraak van de GS Amersfoort-C 2005: *“Indien kerkenraden het in bijzondere situaties wenselijk achten een andere bijbelvertaling te gebruiken, dienen zij zich ervan bewust te zijn dat dit een bijbelvertaling is die de kerken niet aanvaard hebben na gezamenlijk overleg”* (Acta, art. 41, besluit 3).

Gronden:

1. de GS Amersfoort-C 2005 sprak uit “dat het gebruik van bijbelvertalingen voor de schriftlezing in de erediensten een onderwerp is waarover de kerken gezamenlijk afspraken maken” en besloot “de kerken het gebruik van de NBV 2004 hartelijk aan te bevelen” (Acta, art. 32 en 33a);
2. de bezwaren tegen de NBV zijn door de GS Zwolle-Zuid 2008 afdoende weerlegd (Acta, art. 62, vergelijk bijlage 5.4). Overgebleven bezwaren kunnen bij het Nederlands Bijbelgenootschap worden ingebracht als materiaal voor een komende revisie;
3. de GS Amersfoort-C 2005 besloot verder “geen uitspraak te doen over het gebruik van andere bijbelvertalingen dan over die waarnaar door een generale synode onderzoek is gedaan” (Acta, art. 41, besluit 2);
4. het respect dat de GS Amersfoort-C 2005 toont voor de aloude Statenvertaling (Acta, art. 88, besluit 2b) is niet bij voorbaat van toepassing op een latere bewerking door derden.

Bespreking

Het moderamen heeft zich, als commissie, over de materie gebogen. Ds. Harmannij zegt ter toelichting dat er over de Herziene Statenvertaling (HSV) veel te zeggen is. Het is niet voor het eerst dat dit gebeurt. Ook op beide vorige synodes is er over gesproken. Er zijn nu geen nieuwe argumenten en het is van belang een consistente lijn vast te houden.

In de eerste besprekingsronde blijkt dat er begrip is voor het verzoek van de kerk te Ten Boer, alhoewel de gronden niet gedeeld worden. De Statenvertaling (SV) mag toch ook in onze kerken gebruikt worden? Als de HSV een verbetering is, is het toch vreemd dat een verbetering niet gebruikt mag worden? Waarom is er geen advies over de HSV gegeven? Is dat geen minimalistische invulling van de opdracht van de deputaten? Waarom zouden wij de HSV ontraden, terwijl deze wel in de CGK gebruikt wordt? Het zou van belang zijn de beweegredenen van de CGK te onderzoeken.

Namens de commissie reageert ds. Harmannij. De brief van Ten Boer is door het moderamen beoordeeld als een revisieverzoek. Inhoudelijk lijkt het veel op de brief van Katwijk en op deze manier wordt aan Ten Boer het meest recht gedaan en ruimte gegeven. Door de GS Amersfoort-C 2005 is gekozen voor de NBV, maar daarmee is het niet verboden andere vertalingen te gebruiken. Er is echter wel een duidelijke lijn uitgezet.

In de tweede ronde wordt geadviseerd de oorspronkelijk aangevoerde grond 5: “het verzoek van drie kerken biedt onvoldoende draagvlak voor een generaal besluit om de HSV te gaan te beoordelen”, te laten vervallen omdat het opening voor veel speculatie biedt. Dit neemt het moderamen over.

Ook het voorstel om bij “Materiaal 4” argument 2 van Ten Boer, “De kerk te Ten Boer wijst onder meer op het feit dat de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in 2010 de HSV ook heeft vrijgegeven voor gebruik in de eredienst en op de vrijheid die kerken....” toe te voegen ondervindt geen probleem.

Bij de stemming blijkt dat de aldus aangepaste voorstellen worden aangenomen. (2 onthoudingen).

9 april 2011

Artikel 49

Bijbelvertaling

Materiaal:

rapport deputaten bijbelvertaling.

Besluit 1:

deputaten bijbelvertaling decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten bijbelvertaling te benoemen, met de volgende opdracht:

HOOFDSTUK 5, GEMEENTELEVEN

- a. bij bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te blijven presenteren als adres waaraan men informatie over het onderwerp bijbelvertaling kan toezenden;
- b. de besluiten van de Generale Synode van Harderwijk 2011 inzake het rapport van deputaten bijbelvertaling en het onderliggende deputatenrapport voor te leggen aan het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG);
- c. kerkleden op te roepen, zolang het nog kan, hun opmerkingen in verband met de revisie van de NBV (2016) aan het NBG toe te sturen en in afschrift aan deputaten;
- d. de mogelijkheid te benutten om deel te nemen aan het overleg met het NBG waar het de revisie van de NBV betreft;
- e. het voorlichtingswerk over de NBV en het kerkelijk gebruik daarvan te continueren en daarbij speciale aandacht te geven aan vertaalkeuzen die vragen blijken op te roepen.

Besluit 3:

deputaten voor de periode 2012–2014 een budget te verlenen van € 1.800,-.

Bij de informatieve zitting, op 12 februari, zijn als deputaten aanwezig: ds. M.O. ten Brink, zr. A. Drint, J.I.J. Slings-de Vries en ds. J. de Wolf.

Deputaten bijbelvertaling hebben in hun rapport veel aandacht gegeven aan de Herziene Statenvertaling (HSV) die eind 2010 werd gepresenteerd. Dit betekent echter niet dat de HSV ook de agenda van deputaten heeft beheerst; zij hebben zich vooral beziggehouden met de aanstaande revisie van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV). Ook betekent aandacht voor de HSV niet dat deputaten een voorstel voorbereiden om de HSV vrij te geven voor de eredienst; de GS Amersfoort-C 2005 heeft uitgesproken dat slechts één vertaling als kerkbijbel zal dienen. Weliswaar hebben de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) de HSV vrijgegeven en de NBV ontraden, maar in de praktijk wordt binnen de CGK de NBV veel gebruikt. Verder is van belang dat de HSV, anders dan de NBV, geen vertaling is in strikte zin, maar een hertaling, een bewerking van een oudere vertaling.

Het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG) heeft het plan om rond 2016 een revisie uit te brengen van de NBV. Deputaten leveren daarvoor materiaal aan. Ze hebben de stellige indruk dat onze inbreng bij het NBG serieus wordt genomen. Kerkleden die voorstellen voor revisie willen indienen, kunnen dat rechtstreeks doen bij het NBG; deputaten willen wel graag een kopie ontvangen. Ook zijn deputaten altijd bereid om in het land voorlichting te geven; tot dusver maken de kerken van die mogelijkheid nauwelijks gebruik. Ook de CGK leveren materiaal aan voor de herziening van de NBV; deputaten zoeken daarover contact, maar tot dusver zonder inhoudelijke reactie van CGK-zijde.

Bespreking

Van deputaten Bijbelvertaling zijn aanwezig: ds. M.O. ten Brink, M.E.H. Kuijper-Versteegh, J.I.J. Slings-de Vries en ds. J. de Wolf.

Deputaat Ten Brink herinnert er aan dat tijdens de informatieve ronde al veel informatie is gegeven. Deputaten hebben niet de nadrukkelijke opdracht gekregen om de HSV te beoordelen. Daarom is er over gebruik in de kerkdiensten geen voorstel gekomen. Wel is er over de HSV geïnformeerd. Als de synode het nodig vindt om nader onderzoek te doen zal er een aparte opdracht van de synode moeten komen. Betreffende een herziening van de NBV zijn er de nodige deelrapporten doorgewerkt voor revisievoorstellen aan het NBG. Van 26 bijbelboeken zijn er definitieve voorstellen. Er is een derde deskundige gevonden voor het werk en deputaten hopen alle bijbelboeken tijdig te hebben doorgenomen voor herzieningsvoorstellen aan het NBG.

Vanuit de vergadering wordt opgemerkt dat het goed zou zijn om het project van het NBG betreffende de "Bijbel in gewoon Nederlands" te volgen. Als het uitkomt zijn de kerken en gezinnen gediend met een advies. Daarop wordt door het deputaatschap positief gereageerd. Gevraagd wordt of het deputaatschap nog wel zo nodig is. Gezien het lopende revisietraject van de NBV blijkt de noodzaak nog wel. Deputaten wijzen er op dat de betrokkenheid van de GKv bij de NBV groot en langdurig is geweest. Over de kwalitatieve vraag betreffende de HSV doet het deputaatschap geen uitspraak.

Ds. Oostland dient een amendement in tot het schrappen van "Besluit 2a". Dit amendement wordt verworpen (8 voor, 27 tegen, 1 onthouding). Alle voorgestelde besluiten worden met algemene stemmen genomen.

De preses dankt deputaten. Wat telkens weer opvalt is de grondige en zorgvuldige manier waarop u te werk gaat en de loyaliteit die u aan de dag legt ten aanzien van kerkelijke besluitvorming. In de bespreking ging veel aandacht uit naar de HSV. Daar hebt u in de afgelopen jaren ook de nodige energie in gestoken. Maar nog veel meer tijd en aandacht kost u de komende revisie van de NBV en het verzorgen van een goede inbreng vanuit onze kerken in dat proces. Daarbij bidden we u de wijsheid en leiding van Gods Geest toe. De in onze eigen taal vertaalde Bijbel is bij uitstek immers zijn instrument.

27 mei 2011

Artikel 50

Benoeming deputaten Bijbelvertaling

Besluit:

op voorstel van het moderamen als deputaten Bijbelvertaling te benoemen:

primi:

M.O. ten Brink (s)	Roodeschool	2014
zr. A. Drint	Sauwerd	2014
Joh. de Wolf	Amersfoort	2014

secundus:

W.Th. Meijer	Roden
--------------	-------

14 mei 2011

Artikel 51

Participatie Website Homoindekerk.nl

Materiaal:

brief van de Gereformeerde kerk te Vroomshoop d.d. 15 november 2010 met het verzoek om als synode uit te spreken de officiële participatie onder verantwoordelijkheid van deputaten OOG (voorheen deputaten SGO) aan de website homoindekerk.nl af te keuren en zo spoedig mogelijk te beëindigen, omdat diverse bijdragen een pleidooi voeren voor het kerkelijk accepteren van het samenleven van homofiele broeders en zusters, terwijl de GS Zwolle-Zuid 2008 heeft uitgesproken dat het samenwonen van homofiele broeders en zusters die een kuisheidsgelofte afgelegd hebben, af te wijzen is.

Besluit:

niet aan het verzoek te voldoen.

Gronden:

1. binnen de kaders van onderworpenheid aan Gods Woord wil de website plaatselijke kerken helpen om te komen tot een bijbels verantwoorde visie op homoseksualiteit en tot een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden. Daarbij zijn de bijdragen van de verschillende auteurs niet het standpunt van de redactie;
2. ook binnen de Gereformeerde Kerken zijn de onderwerpen die op deze website aan de orde gesteld worden, onderwerp van gesprek. Gezamenlijk toezien dat aangeboden bijdragen passen binnen de gestelde kaders draagt bij aan de meningsvorming in plaatselijke kerken;
3. deputaten OOG zijn zich bewust als mede-toezichthouder van de website dat Gods Woord de seksuele omgang heeft verbonden aan de relatie man-vrouw binnen het huwelijk, en zullen dit ook op de website kenbaar maken;

4. uitspraken die een generale synode doet in concrete appelzaken kunnen niet gebruikt worden als bewijskracht bij verschil van mening in andere kwesties.

Bespreking

Van deputaten OOG zijn aanwezig: J.M. van der Eijk (vz), J. de Goeij-van Dooren, J.F. Walinga en ds. K. van den Geest. Van het Centrum Dienstverlening directeur H.Th. Cramer.

Door deputaten wordt gewezen op het feit dat naar aanleiding van een verzoek van de NGK door de GS Zwolle-Zuid is besloten om de vraag tot participatie in de website homoindexkerk.nl over te laten aan het deputaatschap SGO, later OOG (Acta, art. 113). Aan OOG is dus een behoorlijke ruimte gegeven. De bedoeling is om een breed forum te zijn over een moeilijk onderwerp. Er wordt materiaal bij elkaar gebracht voor het ontwikkelen van een visie. Auteurs weten zich gebonden aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis.

Verscheidene synodeleden maken duidelijk met de huidige invulling ongelukkig te zijn. Naast veel goede artikelen staan er ook artikelen op de site waarvoor de kerken geen verantwoordelijkheid kunnen nemen. Toch zijn de kerken, volgens de homepage, er nadrukkelijk bij betrokken. Moeten de kerken niet meer leiding geven? Is dit wat de GS Zwolle-Zuid voor ogen stond?

Ds. Gunnink dient een tegenvoorstel in. Hij verzoekt de synode uit te spreken dat de participatie in de website beëindigd moet worden: de website blijkt niet meer dan een platform te zijn waarop verschillende meningen naast elkaar zijn gezet en te raadplegen zijn; naast schriftuurlijke bijdragen zijn er ook publicaties opgenomen waarin geen bijbels verantwoorde visie wordt verwoord en verdedigd; het is niet mogelijk kaders te ontwikkelen en te hanteren die het mogelijk maken om via de website goede leiding te geven aan de discussie over homoseksualiteit binnen de kerken.

In de vergadering wordt meegevoeld met dit tegenvoorstel, maar ga je niet te ver door nu te stoppen met deelname aan de website? Wat voor signaal geef je hiermee af, zowel naar de NGK als naar onze homofiele broeders en zusters? Door de commissie wordt benadrukt dat de discussie nu in alle openheid wordt gevoerd, terwijl dat niet het geval is als je met de website stopt. Gediscussieerd zal er toch wel worden, maar daar heb je dan geen invloed meer op. Het is jammer dat de GS Amersfoort-C 2005 niet voldaan heeft aan het verzoek om een studiedeputaatschap over dit onderwerp in te stellen. Bij de NGK is dat inmiddels wel het geval en de GKv is benaderd om hierin mee te doen.

Ds. Van Dijk ziet graag in grond 3 van het commissievoorstel het woord "exclusief" na "omgang" toegevoegd. Hiermee stemt de vergadering niet in (voor 4, tegen 26 en onthouding 6).

Ds. Trimp stelt voor bij grond 3 aan het eind toe te voegen "en zullen dit ook op de website kenbaar maken". Deze toevoeging wordt overgenomen (voor 25, tegen 4 en onthouding 7).

Hierop wordt het gewijzigde besluit aanvaard (voor 19, tegen 16 en onthouding 1), waarmee het tegenvoorstel is verworpen.

De preses rondt de intensieve en soms emotionele bespreking af. Onomstreden was in de synode dat Gods Woord de seksuele omgang verbindt met het huwelijk van man en vrouw. De problematiek van onze homofiele broeders en zusters is breder en dieper dan dit ene punt. We hebben besloten om hen via de website te blijven helpen. Wij dragen hen in hun vragen en strijd op aan de Here. Wij weten ons hun broeders en zusters.

14 mei 2011

Artikel 52

Ondersteuning ontwikkeling gemeenten (OOG)

Materiaal:

1. rapport deputaten OOG;
2. financiële paragraaf OOG/Centrum Dienstverlening (13.01.2011);

Besluit 1 (*genomen op 28 mei 2011*):
deputaten decharge te verlenen.

Besluit 2:

in te stemmen met de instelling van een Advies- en Studiecentrum Gemeentegroei, onder verantwoordelijkheid van deputaten OOG, voor de ondersteuning van de samenhang in beleid met betrekking tot. gemeenteopbouw, gemeentegroei en gemeentestichting. (zie verder de besluiten in artikel 54, besluit 3a inzake gemeentestichting)

Besluit 3:

deputaten een haalbaarheidsonderzoek te laten verrichten naar de mogelijkheden voor de oprichting van een catechetenschool.

Besluit 4:

- a. deputaten opdracht te geven de ontwikkeling van gemeenten te ondersteunen;
- b. deputaten opdracht te geven het onder hun verantwoordelijkheid functionerende Centrum Dienstverlening te besturen binnen de vastgestelde strategische en financiële kaders.

Besluit 5:

deputaten opdracht te geven

- a. de eerstkomende synode te dienen met een evaluatie van de bijdrage van het Centrum Dienstverlening aan de ontwikkeling van de gemeenten. Onderwerpen die aan de orde dienen te komen omvatten:
  - kwaliteit, omvang, effectiviteit en efficiency van de ondersteuning van en dienstverlening aan de kerken;
  - effectiviteit van de samenwerking met andere deputaatschappen en derde partijen;
  - relatie tussen ontwikkeling van producten en de vraag uit de kerken;
  - inzicht in de kosten van de verschillende producten en programma's en de mogelijke doorbelasting van die kosten, alsmede in de overheadkosten van de organisatie;
- b. deze opdracht uit te voeren in nauw overleg met deputaten F&B.

Besluit 6:

deputaten OOG en deputaten GDD op te dragen om de samenwerking op het gebied van het diaconaat in de kerken voort te zetten en te intensiveren en doublures te voorkomen.

Gronden:

1. in een snel veranderende wereld verandert ook voortdurend de rol van de kerk, haar ambtsdragers en de gemeente. Zowel op het terrein van het pastoraat als in het diaconaat komt de eigen taak van de gemeente steeds meer in beeld. Dit heeft ook gevolgen voor de verhouding tussen ambt en gemeente. Voor wat betreft de vormgeving van het diaconaat in de brede zin van het woord is het daarom van groot belang dat het Centrum Dienstverlening en het Diaconaal Steunpunt ieder vanuit hun eigen kennis en expertise steeds nauwer met elkaar gaan samenwerken. Terecht stellen deputaten GDD: 'Er is een gedeeld belang met betrekking tot de ontwikkeling van de diaconale gemeente en de toerusting van ambtsdragers'.
2. deputaten GDD zijn ontslagen van hun inspanningsverplichting tot een fusie met deputaten OOG. Deputaten OOG hebben aangegeven wel voordelen te zien in integratie met deputaten GDD, maar vinden om goede praktische redenen integratie met GDD en fusie van het Centrum Dienstverlening met het Diaconaal Steunpunt niet gewenst. Daarom is een goede en steeds intensievere samenwerking tussen het Centrum en het Steunpunt op dit moment een effectievere manier van samenwerken dan integratie van beide deputaatschappen en fusie van beide bureaus.

Besluit 7:

ten behoeve van de werkzaamheden van deputaten hun instructie vast te stellen (zie bijlage 5.5).

Besluit 8:

deputaten OOG op te dragen bovengenoemde werkzaamheden te verrichten binnen het budget dat voor de komende drie jaar wordt vastgesteld op € 595.100 per jaar.

Grond:

de organisatie kent voldoende interne ruimte in de bezetting om door sanering kostenstijgingen op te vangen.

Bij de informatieve zitting op 5 maart zijn als deputaten OOG aanwezig: J.P. Crielaard, J.M. van der Eijk, ds. K. van den Geest, J. de Goeij-van Dooren en J.F. Walinga, en van de werkgroep Gemeentestichting ds. Z.J.C. van Harten en ds. J. de Wolf. Ook de directeur van het door OOG bestuurd Centrum Dienstverlening, H.Th. Cramer, is aanwezig.

Niet alleen zijn in OOG verschillende deputaatschappen samengevoegd, ook de daarmee verbonden organisaties zijn opgegaan in het nieuwe Centrum Dienstverlening. Deze integratie heeft meer tijd en energie gekost dan was voorzien. Deputaten waarschuwen daarom dat een eventuele samenvoeging met het generaal diaconaal deputaatschap (GDD), met het daarbij behorende Diaconaal Steunpunt, niet enkel voordelen zal opleveren. Wel is belangrijk dat er goed wordt samengewerkt. Ook de samenwerking met de Theologische Universiteit en de Gereformeerde Hogeschool moet in de komende tijd verder worden uitgebouwd.

Binnen het Centrum Dienstverlening zijn er verhoudingsgewijs veel medewerkers vertrokken. Met nadruk wordt gesteld dat niemand uit onvrede is weggegaan; het heeft eerder te maken met persoonlijke ontwikkeling en opleiding. Naast de vaste medewerkers zijn er overigens rond de 30 freelancers actief, waarmee de kerken zich rijk mogen weten.

In samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerken is de website homoindexkerk.nl opgezet. Deze biedt materiaal dat op plaatselijk vlak gebruikt kan worden om visie te ontwikkelen, maar de site levert zelf geen eigen visie.

Binnen het deputaatschap OOG functioneert een aparte werkgroep Gemeentestichting. Deze zet het werk voort dat voorheen door deputaten aanvullende steun evangelisatie werd verricht. De werkgroep heeft de gesteunde projecten op 6 punten doorgelicht en beoordeeld. Deze beoordeling is niet bedoeld om de steun te kunnen afbouwen; bij elk project is de steun al bij voorbaat getermineerd. De beoordeling is wel bedoeld om aan te geven waar het project extra inzet moet leveren. Deputaten erkennen dat de publieke beschikbaarheid van de beoordeling pijnlijk kan zijn voor de betrokken kerken. Er wordt gedacht aan vorming van een advies- en studiecentrum waar deskundigheid over gemeentestichting kan worden uitgewisseld. Dit studiecentrum is overigens niet bedoeld als nieuwe organisatie; het is vooral een zaak van de juiste verbindingen.

Bespreking

Van deputaten OOG zijn aanwezig: J.M. van der Eijk, ds. K. van den Geest, J. de Goeij-van Dooren en J.F. Walinga. Ook is aanwezig de directeur van het Centrum Dienstverlening, H.Th. Cramer.

Van deputaten GDD zijn aanwezig: ds. C. van Dusseldorp, H. Geertsema, G.J. Koop, J. Los en J. Serier. Verder van deputaten F&B S. Jonker.

Zowel deputaten OOG als deputaten GDD maken kenbaar zich te kunnen vinden in het voorstel van de commissie Drenthe om nu af te zien van een integratie van beide deputaatschappen. Deputaten OOG melden nog dat naar aanleiding van eerdere besluitvorming over de website homoindexkerk.nl de lay-out zal worden aangepast en er actief gecommuniceerd zal worden over de kaders waarbinnen de redactie van de website functioneert. De verantwoordelijkheid voor de website ligt bij de redactieraad.

Door afgevaardigden wordt naast waardering voor het werk van deputaten OOG ook een aantal kanttekeningen geplaatst. Onderkend wordt dat de fusieperikelen invloed hebben gehad op hetgeen tot stand is gebracht, maar had het niet wat meer kunnen zijn? Is er ook zicht op het moment waarop men financieel zelfstandig kan zijn, met andere woorden: is er een goed businessplan? Worden doublures voorkomen?

Deputaten benadrukken dat de gevraagde instelling voor een Advies- en Studiecentrum Gemeentegroei de werkzaamheden ten goede komen. Op deze manier kunnen ervaringen en informatie worden verzameld en uitgewisseld. Voor de huidige organisatie is nog het nodige te doen aan de professionalisering. Samenwerking met andere organisaties zoals de TU en GH is niet goed van de grond gekomen, maar voor de Catechetenschool zal dit zeker noodzakelijk zijn.

Het ligt niet in de bedoeling dat het Centrum grote studies oppakt. Volledige kostendekking is onmogelijk, ook omdat kerken moeite hebben met het betalen van een commerciële prijs voor de diensten van het Centrum.

Hierop worden de besluiten afzonderlijk in stemming gebracht. Besluit 2 wordt aanvaard (voor 33, tegen 0 en onthouding 2) evenals besluit 3. (voor 31, tegen 0 en onthouding 4).

Besluit 4 wordt met algemene stemmen genomen.

Bij besluit 5 dienen de broeders Wezeman en Post een amendement in. Ze willen onder a. toevoegen: "inzicht in de kosten van de verschillende producten en programma's en de mogelijke doorbelasting van die kosten, alsmede in de overheadkosten van de organisatie". Deputaten ontraden deze toevoeging, die echter door de vergadering wordt overgenomen (voor 24, tegen 9 en onthouding 2). Hierop wordt het gewijzigde besluit 5 met algemene stemmen genomen, evenals besluit 6 en 7. Aan besluit 6 zijn op voorstel van de broeders Wezeman en Post de woorden "en doublures te voorkomen" toegevoegd; deputaten waren positief en de vergadering nam het met algemene stemmen aan.

Parallel aan besluit 6 neemt de vergadering met algemene stemmen een gelijkkluidend besluit ten aanzien van deputaten GDD, samen met het besluit om deputaten GDD te ontslaan van hun inspanningsverplichting tot integratie met deputaten OOG (34 voor, 1 onthouding). Voor de tekst van deze besluiten, zie bij de behandeling van GDD (artikel 58).

Br. Wezeman stelt voor het budget voor deputaten (besluit 8) in plaats van voor 2011 op € 595.100,-, voor 2012 op € 607.000,- en voor 2013 op € 619.000,- te bevriezen op € 595.000,- per jaar. Zijns inziens heeft de organisatie voldoende interne ruimte in de bezetting om door sanering kostenstijgingen op te vangen. Deputaten ontraden dit amendement omdat er een verkeerde grond voor wordt gegeven. Budgetten moeten primair gerelateerd worden aan de taken die deputaten moeten uitvoeren. De vergadering aanvaardt echter het amendement (voor 19, tegen 11 en onthouding 5). Daarna wordt besluit 8 met algemene stemmen genomen.

De preses dankt deputaten en commissie. We hopen deputaten nog weer terug te zien in een later stadium van de synode bij de behandeling van de voorstellen over gemeentestichting. We hebben gehoord dat het pretentieuze opgezette Centrum Dienstverlening een moeilijke aanloopfase kende. Dat maakte een zinvolle evaluatie op deze synode zelfs onmogelijk. Binnen de kerken is intussen veel in beweging. Er is behoefte aan advisering, ondersteuning, cursussen en materiaal in gemeenten. We hopen dat de gereformeerde inbreng die het Centrum Dienstverlening levert, aftrek zal blijven vinden. Graag bidden we u daarbij de zegen van de Here toe. We hopen dat de besluiten met betrekking tot de samenwerking van OOG en GDD het functioneren van de diakenen en het diaconale werk van de gemeenten ten goede zullen komen.

14 mei 2011

Artikel 53

Brief GK Bunschoten-Oost inzake publicaties dr. Paas over gemeentestichting

Materiaal:

brief van de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Oost d.d. 13 februari 2011 waarin zij de synode vraagt om de uitlatingen en opvattingen van dr. S. Paas over gemeentestichting in diverse publicaties grondig te beoordelen bij de behandeling van het rapport van deputaten OOG.

Besluit:

niet in te gaan op het verzoek van de GK te Bunschoten-Oost.

Grond:

bezwaren tegen opvattingen van een docent aan de Theologische Universiteit dienen via de daartoe aangewezen kanalen ingediend te worden.

Het besluit wordt zonder nadere bespreking genomen, met 34 stemmen voor en tegen 1.

28 mei 2011

Artikel 54

Ondersteuning Ontwikkeling Gemeenten: onderdeel Gemeentestichting

Materiaal:

1. rapport deputaten OOG;
2. rapport deputaten OOG: rapportage projecten gemeentestichting;
3. brief van de classis Noord-Brabant/Limburg d.d. 3 februari 2011, met adhesie aan de voorstellen rond het project Gemeentestichting in Maastricht;
4. brief van deputaten van de Particuliere Synode Zeeland/Noord-Brabant/Limburg d.d. 28 februari 2011, ter ondersteuning van de aanvragen voor het project in Maastricht;
5. brief van de Particuliere Synode Zeeland/Noord-Brabant/Limburg d.d. 28 mei 2011 met de aanvraag om steun voor het project in Maastricht;
6. brief van de Particuliere Synode Holland-Noord d.d. 16 februari 2011, met de vraag om steun voor de projecten "Stadshartkerk" en "Stroom";
7. financiële paragraaf OOG/Centrum Dienstverlening (13.01.2011);
8. regeling aanvullende steun bij Gemeentestichting (Handleiding) (31.03.2011);
9. advies deputaten OOG over steunaanvragen Maastricht, Stadshartkerk en Stroom (18.04.2011).

Besluit 1:

deputaten decharge te verlenen.

Besluit 2:

in te stemmen met de instelling van een Advies- en Studiecentrum Gemeentegroei, onder verantwoordelijkheid van deputaten OOG, voor de ondersteuning van de samenhang in beleid m.b.t. gemeenteopbouw, gemeentegroei en gemeentestichting.

Besluit 3:

deputaten op te dragen o.a. door middel van het Advies- en Studiecentrum Gemeentegroei in ieder geval aandacht te besteden aan:

- a. de opdracht van de generale synode van Zwolle-Zuid 2008 om gemeentestichting als methodiek verder te ontwikkelen en te evalueren en aan de volgende synode rapporteren of genoemde methodieken bijbels verantwoord zijn;
- b. nadere invulling van het begrip 'gereformeerde identiteit' en het bevorderen van het gebruik van deze nadere invulling bij bestaande en nieuwe gemeentestichtingsprojecten;
- c. het verzamelen en bewerken van gedane ervaringen en geleerde lessen vanuit de gemeentestichtingsprojecten en dit materiaal ter beschikking stellen aan de kerken;
- d. onderzoek naar alternatieven voor de bekostiging van gemeentestichtingsprojecten.

Besluit 4:

- a. de komende drie jaar aanvullende steun beschikbaar te stellen voor de missionaire projecten De Aker, Gent, Lichtenvoorde, Maastricht en Venlo binnen de door de generale synode vastgestelde financiële kaders, de vastgestelde criteria en de overeengekomen afspraken met de projecten, alsmede aan door de GS Harderwijk ondersteunde nieuwe projecten in Maastricht (Kruispuntkerk), Amsterdam (Stroom) en Amstelveen (Stadshartkerk) en deze steun beschikbaar te stellen onder toezending van een brief van bemoediging;

- b. de toekenning van aanvullende steun aan nieuwe missionaire projecten tot de volgende synode te delegeren aan deputaten OOG, binnen de vastgestelde criteria en het beschikbare budget en in nauw overleg met deputaten F&B;
- c. te bepalen dat financiële steun aan projecten wordt afgebouwd als er reëel perspectief is op zelfstandig voortbestaan van de gemeente, en indien er op langere termijn geen reëel perspectief is het project eveneens zorgvuldig wordt afgebouwd.

Gronden:

- 1. het toekennen van aanvullende steun brengt met zich mee dat de synode via haar deputaten OOG een eigen inhoudelijke afweging mag maken over de wijze waarop de gemeentestichtingsprojecten functioneren;
- 2. de beslissing bij aanvang van een project kan ook, met goed functionerende criteria, aan deputaten OOG gedelegeerd worden.

Besluit 5:

ten behoeve van de werkzaamheden van deputaten hun instructie vast te stellen (bijlage 5.5, onderdeel 6):

Besluit 6:

ter bekostiging van de door het landelijk kerkverband ondersteunde missionaire projecten, genoemd onder besluit 4, aan deputaten OOG jaarlijks een budget van maximaal € 342.000,-- toe te kennen voor de periode 2012-2014.

Bespreking

Van deputaten zijn aanwezig J.M. van der Eijk, J. de Goeij-van Dooren, ds. K. van den Geest en de directeur van het Centrum Dienstverlening, H.Th. Cramer.

Deputaat Van der Eijk maakt een paar introducerende opmerkingen. De afgelopen periode is er veel aandacht geweest voor het uitdragen van het evangelie. Er is aandacht voor allerlei groeperingen in de samenleving en er zijn twee nieuwe evangelisatieprojecten begonnen. De projecten hebben als 'eigenaar' de gemeente en niet de synode of het deputaatschap. Deputaten zien toe en proberen ook inhoudelijk bij te dragen aan de projecten. Er is een handboek opgesteld, met daarin aspecten waaraan een goed project moet voldoen. Verder moet er nagedacht worden over een methodiek voor gemeentestichting. Daarvoor komt er een studie- en adviescentrum waarbij wordt samengewerkt met de TU en de GH Zwolle. Een punt van zorg is hoe er verder gegaan moet worden als gemeentestichting heeft plaats gevonden. Het mag niet zo zijn dat na verloop van tijd men automatisch op steun via art. 11 KO is aangewezen.

Deputaat De Goeij-van Dooren geeft een doorkijkje naar de projecten.

Gent. Het oudste 'project' is sinds de instituering in november 2009 een volwaardige zuster binnen het kerkverband. Vanwege de specifieke Belgische context besloot de GS Zwolle-Zuid 2008 dat Gent aanvullende steun blijft ontvangen vanuit de regeling OOG/Gemeentestichting. Het is daarmee een buitenbeentje onder de projecten die vanuit dit fonds steun ontvangen. Momenteel zoekt Gent – in samenwerking met het Gereformeerd overleg Vlaanderen en de Presbyterian Church of America – opnieuw naar wegen om vaste voet op Belgische bodem te krijgen.

Venlo. De gemeente is in 1997 geïnstitueerd. Vanaf 1994 ontvangt Venlo steun voor kerkopbouwwerk – de GS Ommen 1993 was overtuigd van het belang van dit werk in deze omgeving. Zoals is besloten door de GS Zwolle-Zuid 2008 wordt de aanvullende steun nu afgebouwd. Inmiddels heeft Venlo een aanvraag voor aanvullende steun op grond van art. 11 KO bij de classis ingediend. De gemeente Venlo is een sterk missionair gerichte gemeente. Vanuit de drie kernen Venlo, Roermond en Blerick wordt deze gerichtheid vormgegeven. De preekplek in Roermond kon tot op heden niet uitgroeien tot een nieuwe gemeente.

Maastricht (oud). De gemeente van Maastricht is, evenals Venlo, vanuit de gemeente Brunssum ontstaan en in 2004 geïnstitueerd. Maastricht ontvangt vanaf het jaar 2000 aanvullende steun. De afbouw van de steun is jaren geleden in overleg met Maastricht overeengekomen. De huiskerk Wittevrouwenveld functioneert nagenoeg zelfstandig. Maastricht bouwt aan een team van kerkplanters, dat ingezet wordt in de eigen huiskerken, maar zich ook richt op de landelijke verspreiding van het concept huiskerken.

Bergen op Zoom. Dit betreft een revitaliseringsproject, dat vanaf 2005 landelijke steun ontvangt. Het krimpende ledenaantal gaf aanleiding tot bezinning op de toekomst van de gemeente. Doelstelling werd de stad te bereiken met het evangelie. In de afgelopen jaren heeft Bergen op Zoom uitgekeken naar een eigen kerkgebouw. Deze wens is in 2010 gerealiseerd. De gemeente verlegt haar aandacht naar de omgeving van het kerkgebouw. Met ingang van 2011 ziet de kerkenraad af van steun via OOG.

Lichtenvoorde. Dit is een initiatief vanuit de classis Zutphen, die fungeert als 'moeder'. Het project ontvangt aanvullende steun vanaf 2006. De steun is vooralsnog getermineerd tot en met 2015. De aanvankelijke doelstelling was te komen tot de inzet van een evangelisatiepredikant in Oost-Gelderland. Vanuit een nuloptie wordt in Lichtenvoorde gebouwd aan de opzet van huisgroepen. Andere speerpunten zijn het jongerenwerk en het dorpspastoraat.

De Aker is een gemeentestichtingsproject in Amsterdam, ontstaan vanuit een initiatief van christenvrouwen uit de wijk. Het project ontvangt vanaf 2005 – als onderdeel van het Amstelproject – landelijke ondersteuning. Afbouw van de steun aan de Aker wordt ingezet in 2012, na 2015 zal de Aker geen landelijke steun meer ontvangen. In 2011 hoopt de Aker weer een eigen voorganger te kunnen beroepen. De instituering van de Aker is aanstaande en zal in gang worden gezet als het partnerschap met de GKv is ingevuld. Daartoe ligt inmiddels een voorstel bij de classis dat door enkele gemeenteleden van de Aker en een aantal adviseurs vanuit de GKv is voorbereid. De gemeente heeft haar identiteit beschreven in een notitie van maart 2010 'Identiteit van de Akergemeente'. De classis heeft aangegeven dat deze vanuit het perspectief van de GKv onvoldoende herkenbaar is om tot een zusterrelatie te komen. Er wordt nagedacht over de vormgeving van een partnerrelatie.

Stroom is een gemeentestichtingsinitiatief vanuit de Oosterparkkerk in Amsterdam en wordt sinds 2005 landelijk ondersteund. Stroom kent een flinke groei van het aantal betrokkenen en richt zich op instituering eind 2011. Met ingang van 2012 wil Stroom - ook financieel - op eigen benen staan. Zoals blijkt uit het verstrekte overzicht ontstaat er in de komende jaren ruimte in het fonds voor gemeentestichting. Er vindt afbouw plaats bij verschillende projecten. In 2008 zijn bij de synode geen nieuwe aanvragen ingediend; vandaag liggen er twee aanvragen om aanvullende steun voor nieuwe projecten in Maastricht en vanuit de Stroom & Stadshartkerk.

De afbouw van aanvullende steun wordt bij enkele projecten niet zozeer ingegeven door het bereikte doel, maar door het feit dat de steun getermineerd is. In het verleden is bij toekenning van de steun niet duidelijk vastgelegd in welke fase de steun afgebouwd diende te worden: de GS vond het werk in deze witte vlekkenregio's zinvol en wilde dat ondersteunen. Deze groep zal na afbouw van de aanvullende steun mogelijk een beroep moeten doen op steun op grond van art. 11 KO (Venlo, Maastricht, Bergen op Zoom).

Wanneer de doelstelling van een project duidelijk gedefinieerd is – zoals bijv. het stichten van een gemeente binnen een bepaalde periode – is markering van afbouw van de steun eenvoudiger (Gent, Stroom, de Aker).

Bovengenoemde waarnemingen hebben geleid tot het vaststellen van criteria bij nieuwe aanvragen (Hoofdstuk 4 van de Regeling) en een maximering van de steun per project per jaar.

De beide nieuwe aanvragen kunnen getypeerd worden als doorgaande gemeentestichting.

Stroom & Stadshartkerk (S&S) willen in Amsterdam en Amstelveen een permanent lanceerplatform zijn voor gemeentestichting op nieuwe plekken en in nieuwe vormen, ofwel de multi-site-church. De context van de doelgroep is daarbij een uitgangspunt.

In Maastricht krijgt doorgaande gemeentestichting vorm in eenvoudige huiskerken, een methodiek die in Wittevrouwenveld inmiddels is beproefd. Maastricht wil dit concept in twee andere wijken uitzetten.

Zowel Maastricht als S&S willen stichtingsgemeente zijn – niet eenmalig, maar continu. Coaching en training van gemeentestichters is daarbij een voorwaarde. Deze ontwikkeling geeft een nieuwe dimensie aan het gemeentestichtingswerk binnen onze kerken.

Waar wil de GS naar toe met de aanvullende steun voor gemeentestichtingsprojecten? Zien de kerken het als hun verantwoordelijkheid te blijven investeren in missionaire initiatieven die leiden tot kerkelijke gemeenschapsvorming – experimentele bewegingen waarin gezocht wordt naar nieuwe wegen om mensen met het evangelie van Christus te bereiken? En kan dat binnen de kaders die deputaten OOG voorstellen?

Op 14 mei jl. is de opdracht tot evaluatie van gemeentestichtingsmethodieken gegeven aan het in te stellen Advies- en Studiecentrum Gemeentegroei.

Met Christus als middelpunt en de Bijbel als uitgangspunt is er ook binnen de GKv ruimte voor vernieuwing zonder de traditie te verloochenen.

Deputaat Van den Geest confronteert de vergadering met een foto uit het ND betreffende een spirituele sessie in het bos. Gemeentestichting heeft daar alles mee te maken. Er bestaat een kloof tussen kerk en 'iets spiritueels'. Missionaire initiatieven hebben als doel nieuwe gemeenschappen te vormen. Bestaande kerken hebben soms minder gevoel voor missionaire activiteiten. De activiteiten zijn niet altijd onomstreden. Maar met de opdracht uit Matt. 28 en vanuit het motief van de liefde van God die mensen zoekt, zal de kerk altijd moeten blijven zoeken naar een steeds effectievere manier om mensen te bereiken. Kerken zijn bezig met hun eigen identiteit. Evangelisatie wordt wel ontplooid maar blijft beperkt. Er zijn grote groepen mensen die niet de weg naar de kerk vinden. Er zijn culturele barrières. Gemeentestichting is vanuit dit bewustzijn ontstaan. Zonder deze initiatieven blijven de kerken geïsoleerd staan. Er is sprake van een grote loyaliteit vanuit de kerkplanters naar het gereformeerde geloof. S amen moeten we een bijbelse koers kiezen. Gemeentestichtingsprojecten moeten we met geloof ondersteunen.

De commissie Drenthe benadrukt dat steun via OOG/Gemeentestichting en steun via art. 11 KO geen communicerende vaten mogen zijn.

In de bespreking worden vragen gesteld over de beoordelingscriteria. Is dit voor iedereen voldoende duidelijk? Hoe ga je imagoschade voorkomen bij een negatieve uitslag van een beoordeling? Het werk dat gedaan is, is basis voor de uitgebreide set van criteria. Kan nu aan een waardeoordeel ook een consequentie worden verbonden? Er staan mooie zaken in het rapport, maar het thema identiteit geeft ook spanning. Hoe komt het gereformeerd zijn tot uiting in de nieuwe gemeente? Wat is de rol van het kerkverband in dezen? Het toezicht op de identiteit hoort in eerste instantie bij de 'moedergemeente' thuis en vervolgens op de classis, maar zijn deze voldoende toegerust voor die taak? Na de classis komt de PS in beeld. Niettemin moet een en ander zo dicht mogelijk bij het project blijven. Je kunt vraagtekens plaatsen bij de identiteit van sommige projecten. Toch zal hier voorzichtig mee omgegaan moeten worden. Je kunt niet verlangen dat alles precies zo gaat als we van oudsher gewend zijn, daarvoor is het een kerkplantingsgemeente. Kerkleden komen uit heel verschillende geledingen. Voor ons als kerken is het ook uitermate belangrijk dat we deze projecten hebben. Als er geen instroom vanuit de wereld is in de kerk (nieuwe kerkleden), wordt contact binnen de eigen kerk ook verloren. Het is onmogelijk om nieuwe gelovigen, die eerst alle mogelijke vragen mogen stellen, na hun belijdenis opeens in een keurslijf te persen. Er moet interactie komen die vruchtbaar is. Nieuwe projecten krijgen een veel duidelijker vorm van begeleiding.

Besluitvorming

Besluit 2 was al genomen in het kader van de algemene bespreking OOG (artikel 52).

Besluit 3b: Een amendement van ds. Gunnink om na 'gereformeerde identiteit' in te voegen "vanuit de Schrift en de 3 Formulieren van Eenheid" wordt verworpen (voor 14, tegen 17, onthouding 4). Besluit 3 wordt vervolgens met algemene stemmen genomen.

Besluit 4a: Een amendement van br. Bakker om toe te voegen "en deze steun beschikbaar te stellen onder toezending van een brief van bemoediging", wordt door deputaten en commissie positief ontvangen en door de synode aangenomen (voor 33, onthouding 2).

Besluit 4b: Een amendement van ds. Van Dijk om besluit 4b en grond 2 te laten vervallen, wordt verworpen (voor 2, tegen 29, onthouding 4)

Besluit 4b: Een amendement van de brs. Mars, Ophoff en Post om het laatste deel vanaf "en daarbij..." te schrappen, wordt verworpen (voor 14, tegen 19, onthouding 2).

Een amendement van de brs. Mars, Ophoff en Post om toe te voegen als besluit 4c, "Financiële steun aan projecten wordt afgebouwd als er reëel perspectief is op zelfstandig voorbestaan van de gemeente" en "Indien er geen reëel perspectief is, wordt het project zorgvuldig afgebouwd", wordt aangenomen (voor 26, tegen 7, onthouding 2). Hun amendement om in grond 2 de woorden "het getermineerd beschikbaar stellen van financiële middelen voor nieuwe innovatieve kerkplantingsprojecten impliceert niet dat een

synode de uitkomst van zo'n project van te voren kan bepalen" te schrappen, wordt aangenomen (voor 32, tegen 1, onthouding 2).

Besluit 4a wordt op verzoek van een afgevaardigde afzonderlijk in stemming gebracht en vervolgens met algemene stemmen genomen. De rest van het besluit wordt eveneens bekrachtigd (voor 33, onthouding 2).

Besluiten 5, 6 en 1 worden met algemene stemmen genomen.

De preses brengt dank aan deputaten en noemt in het bijzonder de aftredende deputaten J. Crielaard en ds. K. van den Geest. Met de behandeling van de voorstellen inzake de gemeentestichting hebben we de behandeling van de zaken van OOG afgerond. Hier komen we als kerken op een heel uitgesproken manier in aanraking met onze ontkerstende samenleving en zijn we aan het pionieren. Veel moet worden doorgedacht, ook principiële en confessioneel. Het vergt creativiteit en belijndheid, enthousiasme en een diep gewortelde geloofsovertuiging. Ook een hechte wederkerige verbondenheid van projecten en kerken. De projecten triggeren de kerken om onze cultuur en leefwereld serieus te nemen en sporen ons aan onze missionaire opdracht te vervullen. De projecten kunnen niet bestaan als losse vluchtige gemeenschappen, maar vergen een concrete en loyale plaats in de kerk van Christus die van alle tijden en alle plaatsen is. Graag dragen we deputaten en de projecten op aan de Zoon van God, die zich zijn gemeente overal vergadert door zijn Geest en Woord.

24 juni 2011

Artikel 55

Benoeming deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten

Besluit:

op voordracht van het moderamen te benoemen als deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten:

J.M. van der Eijk (s)	Dordrecht	2017
J. de Goeij-van Dooren	Amsterdam	2014
I. Kamp-Landman	Zutphen	2017 (i.p.v. 2014)
J.F. Walinga	Zoetermeer	2014
B. van Veen	Voorhout	2020

Deputaten krijgen mandaat invulling te vinden voor de nog openstaande vacatures. Voordrachten hiervoor zullen gelden als door de GS benoemd.

15 april 2011

Artikel 56

Evangelie en Moslims

Materiaal:

rapport deputaten evangelie en moslims.

Besluit 1:

deputaten evangelie en moslims decharge te verlenen.

Besluit 2:

als Gereformeerde Kerken in Nederland te blijven participeren in de stichting Evangelie en Moslims (E&M) en daartoe twee belijdende leden van de Gereformeerde Kerken te benoemen met hun secundi, die namens de kerken zitting hebben in het bestuur van E&M.

Besluit 3:

deze deputaten op te dragen met E&M afspraken te maken over het materiaal en de ondersteuning die E&M de kerken te bieden heeft en de kerken regelmatig te attenderen op de materialen en mogelijkheden tot toerusting en ondersteuning die bij E&M te verkrijgen zijn.

Besluit 4:

deputaten E&M als instructie mee te geven dat ze bij het uitvoeren van hun taken een goede samenwerking in stand houden met deputaten OOG en het onder dit deputaatschap functionerende Centrum.

Besluit 5:

- a. de bijdrage voor E&M voor de jaren 2012-2014 vast te stellen op € 45.000,-- per jaar; en minimaal hetzelfde bedrag voor het jaar 2015;
- b. de kerken via het Centrum Dienstverlening te verzoeken dit bedrag bijeen te brengen door middel van een jaarlijkse collecte, waarvan de opbrengst aan E&M afgedragen zal worden, ook indien de opbrengst het genoemde bedrag overtreft; indien de opbrengst van de collecten beneden het vastgestelde bedrag blijft, het resterende bedrag uit de algemene kas van de generale synode aan te vullen, waarbij, gerekend over de periode tot aan de volgende synode, eventuele tekorten en overschotten met elkaar verrekend zullen worden;
- c. E&M dringend te verzoeken het meerdere bedrag dat na afloop van een synodeperiode ontvangen wordt, in goed overleg met deputaten E&M en deputaten OOG te besteden aan een project binnen de Gereformeerde Kerken.

Bespreking

Van de deputaten zijn aanwezig: ds. L.W. de Graaff en ds. L.E. Leeftink.. Van de stichting Evangelie en Moslims is aanwezig directeur C. Rentier en de penningmeester J.K. Boersema.

In zijn toelichting kijkt ds. De Graaff met dankbaarheid terug op de afgelopen drie jaren. De stichting E&M heeft met een bemensing van 4,5 fte heel veel werk kunnen verzetten. De noodzaak van het werk onder moslims is er niet geringer op geworden. Onze jonge mensen komen in aanraking met goed opgeleide en geïntegreerde islamitische jongeren. De stichting is blij met een zeer bekwame jongerenwerker en een jonge Turkse ex-moslima die het leven van de islam van binnenuit kent. Vanuit hun opdracht kan vrijmoedig ja gezegd worden op de vraag of de stichting zich houdt aan de doelstelling. Deze luidt: "het toerusten van de gemeente voor het gestalte geven van het evangelie onder moslims in Nederland". Het gaat erom dat de gemeente voor haar missionaire taak wordt toegerust. Deputaten zijn dankbaar voor het feit dat het werk van E&M op een geweldige manier door de kerken wordt gedragen. Benadrukt wordt dat de vrijheid die we hebben om het evangelie onder moslims te verkondigen heel bijzonder is. Het oude formuliergebed, waar nog gesproken werd over "arbeid der zending onder Joden, Mohammedanen en heidenen" is in deze tijd verhoord.

In de eerste ronde wordt uitgesproken dat men blij is met de stichting waarin verschillende kerken samenwerken. Deputaten krijgen dank voor het belangrijke werk in onze tijd. Zijn haat zaaien en discriminatie in deze tijd ook speerpunten voor deputaten? Besluiten nemen voor de periode na 2014, zoals in het voorstel van deputaten ten aanzien van de financiering gebeurt, wordt onjuist geacht. Voorts wordt gevraagd hoe overschotten worden gebruikt.

Deputaten brengen naar voren dat er voor gekozen is om geen anti-actie tegen huidige ontwikkelingen in de samenleving op te zetten. Dat polariseert alleen maar. Waartoe Christus ons heeft opgeroepen is als eerste belangrijk. Dit geeft veel rust en daardoor gaan mensen ook anders denken en reageren. Wat de financiën betreft is statutair bepaald dat na eventuele beëindiging van deelname van de kerken in de stichting de financiële verantwoordelijkheid nog minimaal 1 jaar doorloopt. Overleg met OOG verloopt goed, waarbij E&M bij meer projecten betrokken zal worden. Nagestreefd wordt substantiële

meeropbrengsten te genereren. Ds. De Graaff merkt nog op dat radicalisering ook onder onze jeugd gevonden wordt, en hij roept de predikanten op hierop te letten.

Br. Mollema stelt voor om in besluit 5a te schrappen “ongeacht het besluit van de generale synode van 2014” Dit voorstel heeft de instemming van deputaten, en wordt met algemene stemmen aanvaard, evenals de overige besluiten.

De preses spreekt deputaten toe en inzonderheid ds. De Graaff die aftredend is: hoe vaak per dag zou in de media het woord ‘moslim’ of ‘islam’ vallen? Dat maakt duidelijk hoe belangrijk het werk is dat de stichting Evangelie en Moslims doet. Hoe vaak zou in het publieke discours de onderbuik de toon zetten? U als stichting E&M wilt dat we vanuit onze tenen reageren: en dan doel ik op de diepe motivatie die u nastreeft om moslims te benaderen met het evangelie van Jezus Christus, Gods Zoon, de Gekruisigde, die onze enige en volkomen Verlosser is. Als kerken zijn we blij dat we gebruik kunnen maken van het materiaal en de deskundigheid van de stichting E&M. En we hopen dat onze deputaten in uw kring een positieve bijdrage vervullen. Graag dragen we deputaten en de stichting E&M op aan de God van alle genade: tot heil van onze moslimnaasten.

27 mei 2011

Artikel 57

Benoeming deputaten evangelie en moslims

Besluit:

als deputaten evangelie en moslims te benoemen:

primi:

J.J. Burger-Niemeijer	Franeker	2020
L.E. Leeftink (s)	Assen	2014

secundi:

K.F. Dwarshuis	Wezep
J.H. Tempelman	Opeinde

28 mei 2011

Artikel 58

Generaal Diaconaal Deputaatschap

Materiaal:

1. rapport en aanvullend rapport deputaten voor generale diaconale zaken (GDD);
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Zeist d.d. 16 november 2010, brief van de Gereformeerde Kerk te Bilthoven d.d. 8 januari 2011, brief van de classis Utrecht d.d. 7 januari 2011 en brief van de Gereformeerde Kerk te Assen-West d.d. 16 februari 2011, alle met het verzoek om het GDD opdracht te geven initiatieven tot oprichting van kleinschalige woonvoorzieningen op gereformeerde grondslag te stimuleren en zo nodig te coördineren.

Besluit 1:

deputaten decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten generale diaconale zaken te benoemen en hen de volgende opdracht te geven:

- a. 1. plaatselijke kerken (diaconieën) informeren en adviseren in hun diaconale arbeid, gericht op het zijn van ‘diaconale gemeente’, zowel intern als in de samenleving;
2. ondersteunen en stimuleren van diaconale beleidsvorming;

3. in overleg met de deputaatschappen die verantwoordelijk zijn voor hulpverlening aan de buitenlandse kerken en christenen, de diaconieën wegen wijzen voor het betrekken van de plaatselijke gemeente, al dan niet geclusterd, bij die hulpverlening;
4. bevorderen van de deskundigheid van (individuele) diakenen, met name door het toegankelijk maken van informatie over zaken die in de diaconale praktijk regelmatig terugkomen, en door (het organiseren van) toerustingsactiviteiten;
- b.
  1. stimuleren van een goede relatie tussen de diakenen en de zorginstellingen op gereformeerde grondslag, zodat de diakenen voldoende informatie krijgen over wat deze instellingen kunnen doen en deze steunen door gebed en financiële steun vanuit de gereformeerde kerken;
  2. bevorderen dat de onder b1 bedoelde instellingen, door samenwerking of anderszins, een onderling afgestemd en behoefte dekkend zorgaanbod realiseren;
  3. plaatselijke kerken die overwegen financiële steun te verlenen aan een bepaalde, op boven provinciaal niveau werkzame instelling, desgevraagd dienen met informatie over de betrokken instelling en met advies;
  4. steunverzoeken van hulpverlenende instellingen die zich tot de kerken wenden beoordelen en (bij gunstige beoordeling) een voor de kerken (diaconieën) bestemde aanbeveling afgeven;
  5. op verzoek van een onder b1 bedoelde instelling, die beoogt om binnen de gereformeerde kerken een bestuurlijke medeverantwoordelijkheid te verankeren, een bestuurder van die instelling voor te dragen of te benoemen, die niet lid is van het generaal diaconaal deputaatschap (GDD);
- c. indien nodig initiatieven nemen om overheden te informeren over de zienswijze van de kerken inzake een aangelegenheid van diaconaal belang, in goed overleg met de deputaten voor de relatie tussen kerk en overheid;
- d. goede studie te maken van onderwerpen die van belang zijn voor een bijbelse en actuele visie op de taak en werkwijze van diakenen, diaconieën en het diaconaat van de gemeente;
- e. in samenspraak met aanpalende deputaatschappen te bezien welke vormen van samenwerking en onderlinge afstemming van werkzaamheden mogelijk zijn, teneinde de door de kerken beschikbaar gestelde personele en materiële middelen zo doelmatig mogelijk te besteden.

Besluit 3:

in te stemmen met de continuering van het stimulerend beleid inzake bovenlokaal overleg tussen diakenen bijvoorbeeld in de vorm van een Classicale Diaconale Commissie, indien dat meerwaarde heeft en er behoefte aan is.

Besluit 4:

aan deputaten op te dragen het geregeld contact met deputaten diaconale zaken van de Christelijke Gereformeerde Kerken voort te zetten met onder meer aandacht voor mogelijkheden van samenwerking tussen beide bureaus in concrete diaconale projecten, maar ook contacten te onderhouden met daarvoor in aanmerking komende diaconale bureaus c.q. deputaatschappen uit andere kerkgemeenschappen, mede om optimalisering van het werk van het Diaconaal Steunpunt te bevorderen.

Besluit 5:

deputaten ruimte te geven om studie te doen en onderzoek te verrichten naar diaconale zaken en hierbij zoveel mogelijk samenwerking en afstemming te zoeken met deputaten OOG, de Theologische Universiteit en derde partijen.

Grond:

gezien de maatschappelijke ontwikkelingen (terugtrekkende overheid) zal de druk op het diaconaat van de gemeente toenemen. Ook worden diaconaat, zending en evangelisatie en pastoraat steeds meer gezien als samenhangende kerkelijke werkvelden. Des te noodzakelijker is het dat de diakenen vanuit een helder beeld en een doordacht beleid en op grond van goed onderzoek hierin verantwoorde keuzes maken.

Besluit 6:

deputaten opdracht te geven verdere gesprekken te voeren met de Centrale Diaconale Commissie van de NGK om te komen tot een gezamenlijk Diaconaal Steunpunt.

Grond:

er lijken goede mogelijkheden voor een structurele vorm van samenwerking.

Besluit 7:

deputaten op te dragen om met de Theologische Universiteit in gesprek te blijven over de noodzaak om in het studieprogramma meer integrale aandacht te geven aan het diaconaat.

Grond:

voor de ontwikkeling van het gemeente zijn speelt diaconaat een belangrijke rol. Willen (aanstaande) predikanten zich bewust worden van deze essentie dan is eerst theologische bezinning op dit onderwerp nodig. Bovendien krijgt het Diaconaal Steunpunt soms vragen van predikanten met de wens om meer inhoudelijke toerusting ten aanzien van het diaconaat. Verder blijkt uit opmerkingen van diakenen dat predikanten vaak weinig besef hebben van diaconale vraagstukken en de inhoudelijke aspecten daarvan.

Besluit 8:

deputaten toe te staan de notitie 'Het ambt van diaken' (bijlage 5.7) te gebruiken als instrument om in een aantal basislijnen het bijbelse profiel van diakenen aan te scherpen en zo de diaconale praktijk te stimuleren.

Grond:

deputaten GDD willen deze notitie als uitgangspunt gebruiken voor verdere beleidsontwikkeling en visievorming, zodat diakenen, diaconieën en gemeenten groeien in bewust en gericht diaconaal handelen, in de dienst van Christus.

Besluit 9:

deputaten GDD te ontslaan van hun inspanningsverplichting tot integratie met deputaten OOG.

Gronden:

1. deputaten GDD hebben uitvoering gegeven aan de opdracht van de GS Zwolle-Zuid 2008 en beargumenteerd aangegeven waarom integratie met het deputaatschap OOG niet wenselijk is;
2. het Diaconaal Steunpunt heeft, zowel wat kwaliteit als wat draagvlak betreft, een goede positie onder de diakenen en in de kerken;
3. deputaten OOG hebben aangegeven wel voordelen te zien in integratie met deputaten GDD, maar vinden om goede praktische redenen integratie met deputaten GDD en fusie van het Centrum Dienstverlening met het Diaconaal Steunpunt niet gewenst. Daarom is een goede en steeds intensievere samenwerking tussen het Centrum en het Steunpunt op dit moment een effectievere manier van samenwerken dan integratie van beide deputaatschappen en fusie van beide bureaus.

Besluit 10:

het GDD en deputaten OOG op te dragen om de samenwerking op het gebied van het diaconaat in de kerken voort te zetten en te intensiveren en doublures te voorkomen.

Grond:

in een snel veranderende wereld verandert ook voortdurend de rol van de kerk, haar ambtsdragers en de gemeente. Zowel op het terrein van het pastoraat als in het diaconaat komt de eigen taak van de gemeente steeds meer in beeld. Dit heeft ook gevolgen voor de verhouding tussen ambt en gemeente. Voor wat betreft de vormgeving van het diaconaat in de brede zin van het woord is het daarom van groot belang dat het Centrum Dienstverlening en het Diaconaal Steunpunt ieder vanuit hun eigen kennis en expertise steeds nauwer met elkaar gaan samenwerken. Terecht stelt het GDD: 'Er is een gedeeld belang met betrekking tot de ontwikkeling van de diaconale gemeente en de toerusting van ambtsdragers'.

Besluit 11:

niet te voldoen aan de verzoeken uit de kerken om deputaten GDD opdracht te geven om initiatieven tot oprichting van kleinschalige woonvoorzieningen op gereformeerde grondslag voor mensen die niet meer zelfstandig kunnen wonen, te stimuleren en zo nodig te coördineren.

Grond:

de gevraagde opdracht valt buiten de competenties en bevoegdheden van deputaten GDD, omdat er voor hen geen actieve rol in het uitwerken van modellen van ouderenzorg is weggelegd. Wanneer het nodig is om nieuwe initiatieven te doordenken en uit te voeren, past het binnen de instructie van deputaten GDD om hierin desgevraagd mee te denken en met de initiatiefnemers kerken en diakenen attent te maken op de mogelijkheden die zich op dit gebied aandienen.

Besluit 12:

deputaten op te dragen om samen met deputaten F&B te onderzoeken hoe er tot een aanvaardbare wijze van tarifiering kan worden gekomen die

- recht doet aan het financiële beleid zoals dat is vastgesteld door de generale synode;
- zoveel mogelijk aansluit bij de wijze van tarifiering van andere deputaatschappen;
- recht doet aan de dienstverlening van GDD;

en deze tarifiering uiterlijk per 1 januari 2013 in rekening te brengen aan kerken en derden.

Besluit 13:

- a. deputaten voor hun werkzaamheden gedurende de periode 2012-2014 een budget van € 15.000,-- toe te kennen;
- b. het Diaconaal Steunpunt gedurende de periode 2012-2014 een budget van € 305.200,-- toe te kennen.

Bij de informatieve zitting, op 12 februari, zijn als deputaten aanwezig: ds. C. van Dusseldorp, H. Geertsema, S.M.R. de Graaf-Hoekstra, ds. L.G. van der Heide, W. Kleefsman, J. Los en J. Serier. Ook de diaconaal consulent, D.J. Poel, is aanwezig.

De kerken maken volop gebruik van de diensten van de diaconaal consulent. Hij wordt ongeveer 300 à 400 keer per jaar geraadpleegd. Ook de website diaconaalsteunpunt.nl voorziet duidelijk in een behoefte. Vanuit de Nederlands Gereformeerde Kerken is gevraagd om op dit terrein tot samenwerking te komen. De synode moet hierover besluiten. Deputaten Kerkelijke Eenheid hebben desgevraagd positief advies gegeven voor deze samenwerking. Verder is er goed contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Een belangrijke taak van deputaten is om contact te houden met diverse gereformeerde diaconale organisaties (GDO's). Deputaten brengen aan de kerken advies uit over de steun die deze GDO's van de kerken mogen verwachten. Het bijbehorende quorum wordt goeddeels opgebracht. Toch merken de GDO's dat zij niet meer automatisch kunnen rekenen op brede steun onder de kerkleden; ook is het niet meer vanzelfsprekend dat kerkleden die hulp nodig hebben, zich wenden tot een GDO. Een instelling die dichterbij te vinden is, krijgt al gauw de voorkeur.

De GS Zwolle-Z 2008 had deputaten opdracht gegeven om zich in te spannen om te komen tot het samengaan met deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten. De onderlinge contacten zijn goed, maar deputaten zijn tot de conclusie gekomen dat het werk beter wordt gedaan wanneer zij afzonderlijk blijven optrekken. Een aanvullend rapport hierover heeft de synode echter nog niet bereikt.

Bespreking

Het eerste deel van de bespreking vindt plaats op 14 mei. Van deputaten GDD zijn aanwezig: ds. C. van Dusseldorp, H. Geertsema, G.J. Koop, J. Los en J. Serier.

De voorstellen zijn voorbereid door de commissie Drenthe. Deputaten geven aan zich goed te kunnen vinden in de door de commissie aangepaste besluitteksten.

Door meerdere afgevaardigden wordt verwezen naar de nieuwe KO. Is er wel overleg geweest met deputaten HKO? Want als we nu uitspraken doen over het diakenambt heeft dat betekenis voor de ambtsvisie zoals neergelegd in de KO.

In de besluittekst komt het woord (diaconaal) consulent niet voor. Hoeft daar niet afzonderlijk over besloten te worden? Wat zijn de financiële consequenties bij uitval wegens ziekte? Is hierin voorzien bij het gevraagde budget?

Alhoewel je het persoonlijk eens kunt zijn met het door deputaten geschetste profiel van een diaken is het voor de synode als geheel lastig om er mee in te stemmen. Dan neem je de inhoud min of meer voor je rekening. Is een besluit hierover wel nodig?

In hun reactie geven deputaten aan dat het besluit tot het aanstellen van een diaconaal consulent al lang geleden is genomen en niet steeds hoeft te worden herhaald. Er is een privaatrechtelijke overeenkomst. Er is een begeleidingscommissie. Financiële gevolgen van een onverhoopt ontslag komen volgens afspraak met deputaten F&B uit de algemene middelen. Voor uitval vanwege ziekte zijn er de gebruikelijke voorzieningen. Met de TU wordt al een aantal jaren gezocht naar samenwerking, maar het is nog niet echt van de grond gekomen. Deputaten ontvangen graag opdracht om te blijven doorspreken.

Bij de profielschets "het ambt van diaken" wordt aan de synode gevraagd of ze zich vinden kan in de aangegeven richting.

De commissie Drenthe is van mening dat voorgesteld besluit 5, "deputaten ruimte te geven om studie te doen en onderzoek te verrichten naar diaconale zaken en hierbij zoveel mogelijk samenwerking en afstemming te zoeken met deputaten OOG, de Theologische Universiteit en derde partijen", goed doorgevoerd kan worden zonder vooruit te lopen op de nieuwe KO.

De bespreking wordt op 28 mei voortgezet. Van deputaten zijn aanwezig H. Geertsema, S.M.R. de Graaff-Hoekstra, W. Kleefsman en J. Serier.

Deputaten melden een aangepaste tekst van besluit 8. Daarmee vervalt het verzoek aan de synode om "in te stemmen" met de notitie over het profiel van de diaken. Betreffende de contacten met de TU hadden deputaten inderdaad meer overleg kunnen zoeken. Het voorliggende voorstel stuit bij de TU niet op bezwaar. Vanuit GDD zal er hartelijk en constructief meegewerkt worden.

In de vergadering wordt gevraagd of besluit 8 straks een nieuwe KO niet in de wielen zal rijden. In reactie stellen deputaten dat zij zich altijd houden aan geldende afspraken.

Besluitvorming

Ds. Oostland stelt een andere formulering van besluit 7 voor, maar door aanvaarding van het voorstel van deputaten (30 voor, 3 tegen, 3 onthouding) komt dit voorstel niet in stemming.

Het amendement van ds. Feijen om in besluit 8 toe te voegen ".. mits in overeenstemming met vigerende regelgeving" wordt verworpen (9 voor, 24 tegen, 3 onthouding). De besluiten 2, 3, 4, 5, 8, 11, 12, 13 en 1 worden met algemene stemmen genomen.

Besluiten 9 en 10 waren al eerder genomen, bij de behandeling van het rapport van deputaten OOG (zie artikel 52)

De preses dankt deputaten. U legde ons een lange lijst van besluiten voor. Het tekent uw loyaliteit aan het kerkverband. U vraagt van de synode op allerlei punten expliciet commitment voor uw werk. Het tekent ook hoe u op de bres staat voor de eigenheid van de diakenen en hun werk. We hopen dat uw werk de inbedding van het diaconale werk in de kerken blijft bevorderen. En graag spreken we op deze plaats onze waardering uit voor het vele werk dat diakenen binnen onze kerken verrichten. Een aantal deputaten zal niet terugkeren: broeders Kleefsman, Geertsema en Van Dusseldorp, dank voor alle jaren van inzet. Het ga u goed en ongetwijfeld zult u werkzaamheden vinden in Koninkrijk van God.

4 juni 2011

Artikel 59

Benoeming deputaten generaal diaconaal deputaatschap

Besluit:

op voorstel van het moderamen in het generaal diaconaal deputaatschap te benoemen:

primi:

A. Bruijnis	Zwolle	2017
S.M.R. de Graaff-Hoekstra	Hatter	2014
L.G. van der Heide	Boerakker	2017
G.J. Koop	Wezep	2017
J. Los	Harfsen	2017
M. Assink	Soest	2020
W.J.G. Basoski	Wezep	2020
R.M. Meijer (s)	Hasselt	2020
J. Serier	Groningen	2020

secundi:

J.P. van Buuren	Zwolle
P. Groen	Nieuweschoot
N.H.C. Roorda-de Jong	Noordhorn

10 juni 2011

Artikel 60

Pastorale Zorg aan Doven en Slechthorenden

Materiaal:

rapport van deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden.

Besluit 1:

deputaten decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. uit te spreken dat naast de integratie van doven in de eigen, horende gemeente er ook ruimte kan zijn voor een vorm van gemeente-zijn waarin de doven meer een eigen plaats hebben;
- b. deputaten op te dragen om de instructie voor de dovenpredikant in die zin aan te passen.

Gronden:

1. ondanks het streven naar integratie, vindt in de praktijk in een aantal gevallen een verwijdering van de dove met de eigen horende gemeente plaats en andersom;
2. begrip voor de specifieke dovencultuur billijkt het streven naar een vorm van gemeente-zijn waarin de doven optimaal tot hun recht kunnen komen.

Besluit 3:

de instructie voor het deputaatschap pastorale zorg aan doven en slechthorenden vast te stellen (bijlage 5.8).

Besluit 4:

deputaten een budget te verlenen van € 112.000,-- (2012), € 113.000,-- (2013) en € 114.500,-- (2014).

Bespreking

Van de deputaten zijn aanwezig, H.J. Batterink, L. Bruggeman, ds. E.J. Oostland en ds. G.J. Slotman; ook is aanwezig doventolk zr. M. Groen-Verheij.

Ds. Slotman stipt kort het volgende aan. Het werk van deputaten is de afgelopen drie jaar gestempeld door de bespreking op de GS Zwolle-Zuid. De dove moet integreren in de eigen gemeente. Het rapport kan de indruk wekken dat er niet in integratie geloofd wordt, maar dat is niet zo. Er gebeuren heel mooie dingen, maar integratie is niet voor elke dove haalbaar. Er is moeite een plek te vinden in het horende deel van de gemeente. Daarom wordt ruimte gevraagd voor een vorm van specialisatie in het pastoraat en een andere vorm van integratie.

Hierna leest ds. Slotman een brief voor van de dovenpredikant, ds. T. van Dijk, die niet aanwezig kan zijn.

“Geachte voorzitter,

Tot mijn grote spijt kan ik door omstandigheden niet aanwezig zijn in uw vergadering. De thuissituatie is zo dat ik daar momenteel dringend nodig ben. Voor vragen ben ik telefonisch wel bereikbaar. Maar graag richt ik ook het woord tot u, op deze manier.

Ik doe dat onder een drietal samenvattende kopjes:

Regionale doven-gemeente:

De meeste vragen die gesteld zijn bij het rapport van het deputaatschap DSH gaan over het verzoek om het blikveld te verruimen als het gaat om de goede integratie van de dove mensen in onze kerken. Tot nu toe was als uitgangspunt genomen de integratie van de dove in de *eigen, plaatselijke* horende gemeente. Nu wordt gevraagd om meer mogelijkheden. Op het moment dat het deputatenrapport geschreven werd, was een speciale dovengemeente nog een van de opties (zoals die ook bekend is vanuit bijv. Amerika en Zuid-Afrika). Inmiddels is door verder onderzoek duidelijk geworden dat dit voor onze Nederlandse en Gereformeerde situatie niet haalbaar is: de groep doven in onze kerken is daarvoor te klein en woont te verspreid. De andere voorgestelde optie is: één gemeente in een bepaalde regio waar meerdere doven uit die regio lid van worden. Waarbij ze òf in hun eigen woonplaats blijven wonen òf (na verloop van tijd) verhuizen naar die voor doven aangewezen kerkelijke gemeente. De gedachte kan ontstaan dat dit ten koste gaat van goede integratie van de dove in de gemeente. Toch is dit mijns inziens niet zo. Als het goed is, zal de dove persoon die kiest voor lidmaatschap van zo'n regionale gemeente juist *beter* integreren. Namelijk in die *nieuwe* gemeente. Omdat er contact is met meerdere doven. En omdat de inzet van horende mensen (via gebarencursus, e.d.) gemakkelijker te realiseren is en ook meer effectief is bij zo'n grotere groep doven in de gemeente. (De ervaring in CGK/NGK in ons land leert dat sommige doven zich in zo'n gemeente zo thuis gaan voelen, dat ze er zelfs met hun hele gezin voor verhuizen. In dat geval vervalt het nadeel van lid zijn van een “regionale dovengemeente”: je kerkelijke situatie los gekoppeld van je primaire verbanden.)

Voor alle duidelijkheid: er is misschien maar een klein aantal doven in de GKv dat uiteindelijk zal kiezen voor lidmaatschap van een regiogemeente. Er zijn verschillende doven die liever lid blijven van hun eigen, plaatselijke gemeente, ook als de integratie daar moeizaam gaat. Omdat ze zelf toch tevreden zijn met hun plek daar (door de sociale contacten), naast hun plaats in de Gereformeerde dovenwereld in de buurt (voor dovendiensten en dovenbijbelstudieverenigingen, e.d.). Maar om er niet in te berusten dat een klein aantal dove mensen in de gemeente van Christus “buiten de boot valt”, is de optie van een regionale dovengemeente noodzaak, naar mijn mening. Sommige *oudere* doven merken dat voorlichting in de afgelopen bijna twintig jaren en ook de inzet van zowel horende als dove gemeenteleden toch niet tot goede integratie heeft geleid. Zij zien het niet zitten hier nog weer energie in te steken en hopen dat er een andere vorm gevonden wordt om toch echt bij de gemeente van Christus te kunnen horen. En sommige *jongere* doven dreigen als gevolg van communicatieproblemen en matige integratie helemaal los te raken van de gemeente, met alle gevolgen van dien voor hun geloof.

Voor mij zelf was het onthullend het volgende te horen van een dove uit onze kerken; het gaat om een goed opgeleid iemand met ook een goede baan in de horende wereld. Hij heeft er voor gekozen lid te zijn van de plaatselijke Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt). Hij is de enige dove in die gemeente. Hij is ook niet (zoals sommige doven) terughoudend in het gebruik maken van een tolk Nederlandse Gebarentaal. Met behulp daarvan draait hij mee in zijn miniwijk. Maar hij geeft aan: zelfs met tolk erbij kan ik niet echt meedoen aan de diepgaandere gesprekken (Bijbelstudie, voorlichting over kerkelijke besluitvorming, ontwikkelingen in het kerkelijk leven, e.d.). Omdat hij vanwege dat vertaalproces altijd achter de feiten aanloopt in het gesprek. Echt verwerken van wat hij hoort en er op dat moment op reageren lukt niet. Dus is hij genoodzaakt dat in de (Gereformeerde) dovenwereld te zoeken. Hij wil dus *graag* horen bij de horende gemeente ter plekke. Hij heeft ook een aantal sociale contacten in die gemeente. Maar werkelijk mee doen (als lid van die gemeente en van de Gereformeerde Kerken) lukt niet. Dit voorbeeld maakte voor mij duidelijk hoe belangrijk het is om ook voor dove mensen (die dat willen) een vorm te vinden binnen onze kerken waarin ze zich wel veel meer thuis voelen en veel meer mee kunnen doen: door meer mee te *krijgen van* hun horende broers en zussen en meer mee te kunnen *geven aan* hun horende broers en zussen. Een regionale dovengemeente is hiervoor een goede optie.

Samenwerking Dit Koningskind:

Graag wil ik op deze plaats stil staan bij de samenwerking tussen DSH en *Dit Koningskind*. En met name tussen de medewerkster voor doven van *Dit Koningskind* Lia Visscher en mij. Ik wil daar deze keer nadrukkelijk mijn grote waardering voor uitspreken, ook richting de gezamenlijke kerken, omdat Lia te kennen heeft gegeven met dit werk te stoppen (na twaalf jaar). Veel van mijn werk als dovenpredikant komt overeen met dat van mijn collega's in de horende gemeentes (voorgaan in diensten, catechese, pastoraat, e.d.). Toch is het ook heel anders door de communicatieproblemen tussen dove en horende mensen en de gevolgen daarvan, ook voor hun geloofsleven. Dat kan ik dus niet delen met mijn 'gewone' collega's. Gelukkig zijn er nog een paar dovenpredikanten in ons land. En heb ik met name met mijn CGK-collega Adri Dingemanse geregeld contact. Hij woont ook in Zwolle en doet hetzelfde werk als ik. Maar niet met dezelfde mensen. Dus ook met hem kan ik veel van mijn werk toch niet echt delen. Gelukkig was Lia er. Zij kende de dovenwereld en de dovencultuur. Zij kende ook de meeste dove mensen in onze kerken, omdat ze hen persoonlijk bezocht en veel activiteiten voor hen (mee) organiseerde (cursus bijbelnaamgebaren; cursus geloofsopvoeding dove ouders-horende kinderen; Jongerenplatform voor dove jonge christenen in ons land; Themadagen, vierdaags Hemelvaartscongres; Gereformeerde hulpverlening bij maatschappelijke moeiten; enz.). Waar ik werkzaam mag zijn in het specifieke dovenpastoraat in onze kerken, valt Lia's werk te typeren als specifiek dovendiaconaat. Erg belangrijk voor onze dove en slechthorende broers en zussen, en voor mij als hun herder en leraar. Bij het officiële afscheid van Lia (vorige week tijdens ons jaarlijkse Hemelvaartscongres) heb ik aangegeven: ik mag niet zeggen dat mijn werk de afgelopen tien jaar *onmogelijk* zou zijn geweest zonder Lia. Want dan zou ook ik nu kunnen stoppen. Maar mijn werk zou zonder haar wel veel *moeilijker* zijn geweest. En het zal ook veel moeilijker *worden* wanneer er niet weer een "dovendiacones" in onze kerken komt. Ik hoop dan ook dat u als kerken zich zult inzetten om dit (ook financieel) weer mogelijk te maken.

Tenslotte:

Ik vind het nog steeds een voorrecht dat ik mag werken als predikant voor onze dove en slechthorende broers en zussen. Ik zie het als een wonder van Gods genade dat Hij ook hen wil bereiken met zijn bevrijdende Woorden. En dat ik dat Woord mag opdienen in hun eigen taal. Daarom wil ik afronden met u te bedanken voor het vertrouwen dat u in mij stelt om dit werk te doen. Ik wens U de leiding van Gods Geest toe bij uw besprekingen en beslissingen m.b.t. het dovenbeleid, en bij al uw verdere werkzaamheden.

Verbonden in onze Heer,
Tjerk van Dijk".

Bespreking

De integratie in de gemeente van doven en slechthorenden is voor veel broeders belangrijk. Dat vinden deputaten ook, maar er moet meer mogelijk zijn. Integratie lukt in de ene gemeente beter dan in de andere en dat kan aan beide partijen liggen. Soms kan met moderne middelen een brug geslagen worden, b.v. tijdens een kerkdienst. Maar ook dan is het nog niet gemakkelijk, maakt deputaat Bruggeman duidelijk. Zelfs een preek op papier is niet altijd voldoende om de inhoud goed te interpreteren. Verder is het de ervaring dat, al doet de horende nog zo zijn best om rekening te houden met de dove, dit na enige tijd toch weer verflauwt. Voor specialisatie is begrip bij afgevaardigden, maar gaat een speciale kerk niet te ver? De dovenwereld heeft echter zijn eigen taal en cultuur. Alles wat er in de horende gemeente gedaan wordt voor de dove blijft, ondanks goede bedoelingen, marginaal. Daarom is een tweesporenbeleid goed. Het is ook belangrijk om breed om je heen te kijken naar interkerkelijke samenwerking. Ds. Slotman benadrukt dat deputaten pleitbezorger willen zijn voor de dove broeder en zuster. De samenwerking met *Dit Koningskind* is heel belangrijk en gehoopt wordt dat deze bestendig kan worden nu Lia Visscher met haar werkzaamheden ophoudt.

Besluitvorming

Door de brs. Feijen, De Groot, Knepper, Leeftink, Moedt, Pos en De Vries wordt voor besluit 2 een andere tekst voorgesteld:

- a. *uit te spreken dat de integratie van doven in de eigen, horende gemeente uitgangspunt van het beleid blijft in de pastorale zorg voor doven en slechthorenden; daarnaast kan er ook ruimte zijn voor een vorm van gemeente-zijn waarin de doven meer een eigen plaats hebben;*
- b. *deputaten op te dragen met een goed onderbouwd voorstel te komen met betrekking tot de wenselijkheid en haalbaarheid om per regio bepaalde gemeentes aan te wijzen die zich speciaal richten op dove broeders en zusters, en daarbij in elk geval de mening van alle dove broeders en zusters (of hun ouders) te inventariseren; en hierbij nadrukkelijk de samenwerking met andere kerken te zoeken;*
- c. *deputaten op te dragen te onderzoeken in hoeverre de instructie van de dovenpredikant in het licht van bovenstaande moet worden aangepast wat betreft taakomschrijving, verbondenheid aan een kerkelijke gemeente en maximale ambtsduur.*

Dit amendement wordt verworpen met 9 stemmen voor, 25 tegen en 2 onthoudingen.

Deputaten zijn wel akkoord met een door dezelfde afgevaardigden nieuw voorgesteld lid f van hun instructie, en een aanscherping van lid e en lid i. Ook de synode stemt met deze aanpassing in: 35 voor, 1 onthouding.

Alle besluiten worden vervolgens met algemene stemmen genomen.

De preses dankt deputaten, in het bijzonder de aftredende (zr. Bronsema en de brs. Bruggeman en Slotman): uw werk is voor onze dove broeders en zusters van groot belang. We realiseren ons dat de aard van hun handicap een heel bijzondere is. Wat is het vermogen om te horen belangrijk in de omgang met God en in de onderlinge gemeenschap. Het vergt voor onze dove broeders en zusters heel bijzondere hulpmiddelen en voorzieningen. We prijzen ons gelukkig met een predikant die voor deze leden van het lichaam van Christus wezenlijke betekenis heeft. We hopen dat onze besluiten een bijdrage leveren aan een bij hen passende inbreng van onze dove broeders en zusters in de kerk van Christus. We dragen deputaten, dovenpredikant en onze broeders en zusters zelf op aan onze God.

17 juni 2011

Artikel 61

Benoeming deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden

Besluit:

op voorstel van het moderamen als deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden te benoemen:

HOOFDSTUK 5, GEMEENTELEVEN

H.J. Batterink	Nieuwleusen	2014
J. Jager-Nentjes	Spakenburg	2020
G.J. Klapwijk	Zutphen	2020
E.J. Oostland (s)	Ommen	2017
F. Schoon	Groningen	2017
N. Versteeg (penningmeester)	Beemte Broekland	2014

adviseur:

ds. T. van Dijk   Zwolle

Verder wordt als benoemd beschouwd diegene die nog zal worden voorgedragen uit de kring van doven en slechthorenden.

27 mei 2011

Artikel 62

Geestelijke verzorging militairen

Materiaal:

rapport deputaten geestelijke verzorging militairen.

Besluit 1:

deputaten decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten te benoemen, verdeeld over de secties krijgsmachtpredikanten en militairen, met de volgende opdracht:

Sectie krijgsmachtpredikanten:

- a. als instantie te fungeren waaraan de overheid (c.q. de hoofdkrijgsmachtpredikant) mededeling kan doen, indien zij een of meer krijgsmachtpredikanten uit de gereformeerde kerken wenst;
- b. de ontwikkeling in de (geestelijke verzorging binnen de) krijgsmacht zo nauwkeurig mogelijk te volgen, te toetsen en zo nodig daarop in te spelen;
- c. een nauw contact met de hoofdkrijgsmachtpredikant te onderhouden om zo mogelijk tot goede afspraken te komen voor een verantwoord functioneren van door onze kerken uitgezonden krijgsmachtpredikanten;
- d. het lidmaatschap van de CIO-M te continueren en daarin naar vermogen een constructieve bijdrage te leveren;
- e. ijverig te zoeken naar predikanten die geschikt en bereid zijn de functie van krijgsmachtpredikant te vervullen en zo te komen tot een bezetting van de plaatsen die voor gereformeerde predikanten beschikbaar zijn. Daarbij dient gehandeld te worden conform de door de GS Zuidhorn 2002-2003 vastgestelde en door de GS van Amersfoort-Centrum 2005 bevestigde regelingen A, B en C;
- f. ten aanzien van hun arbeid zo nodig met voorstellen te komen in overleg met deputaten relatie kerk en overheid;
- g. geregeld contact te onderhouden met de krijgsmachtpredikanten om van hen rapport te ontvangen van hun werkzaamheden, hen bij te staan in de uitoefening van hun functie en van hen informatie te ontvangen over de stand van zaken.

Sectie militairen:

- a. het opzetten en onderhouden van een netwerk van gereformeerde militairen in binnen- en buitenland;
- b. het onderhouden van contacten met het thuisfront van gereformeerde militairen, met inschakeling van de thuiskerken;
- c. het begeleiden van gereformeerde militairen bij hun plaatsing in of uitzending naar het buitenland.

Algemeen:

- a. het organiseren van bijeenkomsten waarin militairen toegerust worden voor hun taak als christen bij Defensie;
- b. het, op basis van bestudering van de ontwikkelingen binnen de krijgsmacht, opstellen van nota's en adviezen, die in de contacten met de hoofdkrijgsmachtpredikant en bij de deelname aan de CIO-M een constructieve bijdrage aan de geestelijke verzorging van militairen kunnen betekenen.

Besluit 3:

de volgende *regeling ten aanzien van de emeritering van krijgsmachtpredikanten vast te stellen:*

- a. gezien een groot aantal onzekere factoren met betrekking tot de hoogte van de emeritaatsgelden van de krijgsmachtpredikant, af te wachten tot het tijdstip van emeritering, alvorens een regeling te treffen over de hoogte van zijn uitkering;
- b. (conform het gestelde in regeling C art. 8 het tweede gedeelte) dat de kerken gezamenlijk aansprakelijk zijn voor de financiële positie van de krijgsmachtpredikant bij ontslag uit het krijgsmachtpredikantschap, anders dan door verwijtbaar gedrag;
- c. dat het totaal van de emeritaatsuitkering en het ABP-pensioen van de geëmeriteerde krijgsmachtpredikant niet lager zal zijn dan de uitkering die een gemeentepredikant met een overeenkomstig aantal dienstjaren bij zijn emeritaat gemiddeld ontvangt.

Besluit 4:

de Regeling A artikelen 3 en 7, Regeling B en C artikelen 4-6, 10-15 als volgt te wijzigen (wijzigingen cursief weergegeven):

Regeling A artikel 3

De deputaten regelen en begeleiden voor zover nodig de speciale toerusting van de predikant. Zij staan hem verder met raad en daad terzijde. Daartoe bezoeken zij hem minstens één keer per jaar op zijn standplaats en spreken zij twee keer per jaar met hem over zijn arbeid, *mede aan de hand van zijn jaarlijkse rapport* aan de kerkenraad. Tevens nodigen zij hem uit voor elke vergadering die zij houden en informeren zij hem regelmatig over hun arbeid.

Regeling A artikel 7

Wanneer de predikant niet langer voldoet aan de vereisten die gelden voor een gereformeerde krijgsmachtpredikant, delen de deputaten dit, na overleg met de predikant, *zo spoedig mogelijk* aan de bevoegde militaire instanties mede. Van deze mededeling zenden zij een afschrift aan de predikant. *Zij nemen contact op met de militaire instanties* voor een passende beëindiging van zijn werk als krijgsmachtpredikant, voor zover dit tot hun taak en bevoegdheid behoort. Zij doen dit ook in een situatie waarin door initiatief van de zijde van de militaire instanties tussentijds aan het krijgsmachtpredikantschap een einde komt.

Regeling B parallel C artikel 4

Behalve de hem door de hoofdlegerpredikant opgedragen taken vervult de predikant ten behoeve van het werk dat de Gereformeerde Kerken gezamenlijk doen voor de geestelijke verzorging van militairen de taken die aan dat doel dienstbaar zijn, zoals:

- a. het mede verzorgen van de toerusting van toekomstige krijgsmachtpredikanten uit de Gereformeerde Kerken;
- b. het deelnemen aan de begeleiding van conferenties *en thuisfrontavonden* voor gereformeerde militairen;
- c. het deelnemen aan de ondersteuning van gereformeerde (reserve-) krijgsmachtpredikanten;
- d. het twee keer per jaar informeren van de deputaten inzake zijn arbeid en het met hen bespreken van zijn werk aan de hand van zijn *jaarrapport* aan de kerkenraad;
- e. het adviseren van de vergadering van deputaten, zo vaak deze zijn advies noodzakelijk achten *en het tenminste eenmaal per jaar bijwonen van de vergaderingen van deputaten.*

Regeling B parallel C artikel 6

De predikant onderhoudt de band met de kerk waaraan hij is verbonden, op de volgende wijze:

- a. hij brengt *één keer* per jaar schriftelijk rapport uit aan de kerkenraad over zijn werkzaamheden;
- b. hij gaat ten minste vier keer per jaar, tenzij zijn dienst als krijgsmachtpredikant dit verhindert, voor in een kerkdienst, daartoe door zijn kerkenraad uitgenodigd;
- c. hij is zo mogelijk aanwezig in de *vergadering* van de kerkenraad waarin deze zijn rapportage behandelt en verder zo vaak de kerkenraad zijn aanwezigheid noodzakelijk acht voor zijn functioneren als aan de gemeente verbonden krijgsmachtpredikant;
- d. hij informeert de gemeente één keer per jaar op aanwijzen van de kerkenraad mondeling of schriftelijk over zijn werk.

Regeling B parallel C artikel 11 -13

Artikel 11

Wanneer de kerkenraad besluit om over de predikant naar de geldende regels kerkelijke tucht te oefenen, doet hij hiervan onverwijld schriftelijk mededeling aan de predikant en aan deputaten [*weglaten: en aan de hoofdkrijgsmachtpredikant*]. Indien de predikant elders woont, wordt aan de kerkenraad van de kerk van welke de predikant lid is mededeling gedaan. *Deputaten delen de schorsing of afzetting z.s.m. schriftelijk mee aan de hoofdkrijgsmachtpredikant.*

Artikel 12 (voorheen: art 11b)

Een schorsing van de predikant heeft tot gevolg, dat deputaten met de hoofdkrijgsmachtpredikant overleg voeren over de consequenties van de schorsing voor de werkzaamheden van betrokkene als krijgsmachtpredikant. Afhankelijk van de redenen tot schorsing kan dit inhouden dat kerkelijke dan wel sociale aspecten van het werk als krijgsmachtpredikant gedurende de termijn van de schorsing worden stopgezet, dan wel dat betrokkene gedurende de termijn van schorsing geheel van zijn taken wordt ontheven. [rest van art. 11 (oud) vervalt].

Artikel 13 (voorheen art. 12)

Wanneer de predikant ophoudt lid van de Gereformeerde Kerken te zijn, laat hij dit onverwijld aan de kerkenraad en aan de deputaten weten. *Deputaten melden dit onverwijld schriftelijk aan de hoofdkrijgsmachtpredikant.* Op grond hiervan komt aan zijn zending vanuit de GKv als krijgsmachtpredikant onmiddellijk een einde. Ook verliest hij alle aan zijn predikantschap door de kerk verbonden rechten.

Overige artikelen henummeren.

Besluit 5:

deputaten een budget te verlenen voor 2012 van € 7.000,--, voor 2013 van € 8.900,-- en voor 2014 van € 7.000,--. Het totale budget komt daarmee op € 22.900,--.

De aangepaste regelingen zijn opgenomen als bijlagen 5.9 A, B, C

Bespreking

Van deputaten zijn aanwezig G. Bijlenga, G.H. Elzinga, B.H. Hop en ds. W.M. van Wijk.

In de bespreking wordt o.a. ingegaan op de onderwerpen emeritaatsgelden en schorsing.

Is het wel mogelijk als synode te besluiten over emeritaatsgelden? Dat hoort toch bij de VSE? Deputaten benadrukken dat het de bedoeling is om een bodeminkomen voor de predikanten te garanderen. De kerken blijven gezamenlijk aansprakelijk voor de financiële positie van de krijgsmachtpredikant. Er moet dus een goede regeling zijn. Overleg met VSE vindt plaats.

Bij schorsing moet men zich realiseren dat er in de militaire dienst meer te doen is dan voorgaan. Dat laatste zal dan in de militaire dienst ook niet meer mogen. Maar het sociale aspect is ook belangrijk en dit

kan mogelijk gewoon voortgang vinden. Alhoewel kerken de predikant benoemen, is deze in dienst bij de krijgsmacht, zodat overleg bij een schorsing met de hoofdkrijgsmachtspredikant noodzakelijk is.

Besluitvorming

Besluit 2 wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 3 wordt eveneens genomen (voor 25, tegen 6 en onthouding 4).

Ds. Harmannij amendeert besluit 4. Hij stelt voor om bij Regeling B, parallel C, in artikel 5 de door deputaten voorgestelde zin "Ook weet hij zich voor zijn werkzaamheden geroepen zich te gedragen overeenkomstig de beroepscode die door de predikantenvereniging is aangenomen" te laten vervallen, omdat de synode hierover een algemeen besluit zal nemen bij de behandeling van het rapport van deputaten dienst & recht. Dit voorstel wordt aangenomen (voor 29, tegen 2 en onthoudingen 4). Het voorstel om in besluit 4, artikel 12, de regel "De hoofdkrijgsmachtspredikant overlegt intern bij Defensie over de arbeidsrechtelijke consequenties", te laten vervallen, wordt overgenomen door deputaten. Het tegenvoorstel voor dit artikel, van ds. Oostland en oud. Feenstra, "Afhankelijk van de redenen tot schorsing kan dit inhouden dat sociale aspecten van het werk als krijgsmachtspredikant gedurende de termijn van de schorsing worden voortgezet. Betrokkene kan ook gedurende de termijn van de schorsing geheel van zijn taken worden ontheven" haalt het niet (voor 12, tegen 21 en onthouding 2). Wel wordt op voorstel van oud. Feenstra een nieuw voorgesteld artikel over de gevolgen van afzetting geschrapt (voor 19, tegen 12, onthouding 4). Ds. Harmannij stelt voor om de passage in (oude nummering) art. 11 "Als genabuurde kerk in een procedure naar artikel 79 K.O. fungeert de kerk te ..... Als classis volgens artikel 79 K.O. en als beroepsinstantie naar artikel 31 K.O. fungeert de classis ..... van de Gereformeerde Kerken" te laten vervallen. Deputaten nemen dit voorstel over.

Besluit 4 wordt daarop met 1 onthouding genomen.

De besluiten 5 en 1 worden met algemene stemmen genomen.

De preses bedankt de deputaten, in het bijzonder de aftredende deputaten H. Emmens en L. Jobse. U werd de afgelopen periode geconfronteerd met de afzetting van een van onze krijgsmachtspredikanten: een voor hem en zijn gezin, voor de betrokken kerk en voor u ingrijpend gebeuren. U hebt conform uw opdracht kunnen werken ten behoeve van de predikanten uit onze kerken die werken bij de dienst Geestelijke Verzorging van de krijgsmacht. Wij dragen hen bij hun werk in het koninkrijk en op buitenlandse missies aan de Here op. In ons gebed betrekken we onze overheid en alle mannen en vrouwen die zich in en rond de krijgsmacht inzetten voor recht en vrede in de wereld. U als deputaten bidden we Gods zegen toe voor uw voortgaande werk.

28 mei 2011

Artikel 63

Benoeming deputaten geestelijke verzorging militairen

Besluit:

op voordracht van het moderamen te benoemen als deputaten geestelijke verzorging militairen:

sectie krijgsmachtspredikanten:

primi:

C. van Breemen	Soest	2014
W.M. van Wijk	Deventer	2017
B.H. Hop	Bunschoten	2017
K. van Hoek	Nieuwleusen	2017
G. Zijlstra	Deventer	2020

secundus:

G.A. Rietveld	Amersfoort
---------------	------------

sectie militairen:

primi:

A. van den Berg (s)	Hardenberg	2014
G. Bijlenga	Nieuwleusen	2017
G.H. Elzinga	Deventer	2014
K. ter Veer	Zutphen	2014
H.P. Heidema	Ermelo	2020

secundus:

R. Lap	Deventer
--------	----------

27 mei 2011

Artikel 64

Radio- en Televisie-uitzendingen

Materiaal:

1. rapport deputaten radio- en televisie-uitzendingen, d.d. 15 november 2010;
2. aanvullend rapport deputaten, d.d. 17 maart 2011.

Besluit 1:

deputaten decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. de naam van het deputaatschap te wijzigen in “mediazaken”;
- b. in de komende periode de omvang van het deputaatschap te beperken tot 5 deputaten en hen daarbij op te dragen, zelf versterking te zoeken bij specialisten binnen de kerken, die op de verschillende gebieden die ‘multi-medialandschapsaangelegenheden’ betreffen aanwezig zijn.

Grond:

De ontwikkelingen in het medialandschap geven aanleiding de naam van dit deputaatschap te veranderen.

Besluit 3:

deputaten op te dragen:

- a. radio- en televisie-uitzendingen van kerkdiensten te verzorgen, met het oog op de verkondiging van het evangelie in deze wereld en de binnen de media aanwezige of toekomstige mogelijkheden optimaal te benutten;
- b. zich te bezinnen over de vraag hoe uiteenlopende doelgroepen (met name enerzijds traditionele kerkgangers die niet meer mobiel zijn en anderzijds mensen die zich ver van kerk en geloof verwijderd hebben) bereikt kunnen worden;
- c. er op toe te zien dat de autonomie van de kerken over de uitzendingen in “kerkelijke zendtijd” zoveel als mogelijk wordt veilig gesteld en gehandhaafd;
- d. contacten met andere deputaten en commissieleden van kerkverbanden die in de ZvK (“Zendtijd voor Kerken”) samenwerken te onderhouden en, waar mogelijk, visie en beleid te ontwikkelen voor de mogelijkheden die de overheid (nog) biedt op het gebied van Radio, Televisie en Nieuwe Media, maar ook voor de mogelijkheden die, door technische ontwikkeling, steeds meer binnen het bereik van de kerken komen te liggen, ook zonder overheidsgelden.

Besluit 4:

Deputaten een budget te verlenen van € 1.000,- per jaar.

Bespreking

Van deputaten zijn aanwezig: ds. G. Gunnink en M.A. Niemeijer. Van het bureau ZvK is aanwezig G. Bril. Deputaat Gunnink laat weten dat er in de afgelopen drie jaar veel is veranderd. De lokale kerkdienst kan in de thuisbioscoop worden gevolgd. Op audio- en videogebed zijn er veel ontwikkelingen gaande. Steeds meer plaatselijke kerken zenden hun kerkdiensten uit via internet. Toch is het belangrijk om als GKv betrokken te blijven bij de ZvK. Op die manier kan een buitenstaander (o.a. via zappen op de tv) makkelijker bereikt worden. In de mediawereld verandert er veel, ook onder druk van de politiek. In 2010 is een nieuwe, vijfjarige concessie voor uitzenden verkregen. Het is een Godsgeschenk dat hier nog steeds geld voor wordt verkregen van de overheid. Verandering van organisatiestructuur en fusiedrift zullen onze inbreng echter niet makkelijker maken. Toch zijn deputaten onlangs akkoord gegaan met een fusie tussen ZvK en IKON, omdat de veranderingen onvermijdelijk zijn en dan kun je er maar beter bij betrokken blijven, al is het op een ander niveau. Dat de uitgezonden kerkdiensten verschillen, hangt samen met de ontwikkelingen in de plaatselijke kerken. De uitzending blijft de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerk. Na een dienst staat er een nazorgteam paraat. Nederland is een zendingsland geworden. Daarbij willen deputaten graag eigentijds gereformeerd blijven. Dat men de oude vertrouwde naam wil veranderen, heeft alles te maken met de grote veranderingen die er op het gebied van audio en video plaats vinden en te verwachten valt dat de huidige naam de lading van het schip niet meer dekt.

Besluitvorming

Besluit 2 wordt genomen met 33 voor, 1 tegen en 1 onthouding; de overige besluiten worden met algemene stemmen genomen.

De preses dankt deputaten, in het bijzonder de aftredende deputaat G.A. Breteler. U bent werkzaam op een terrein waarop veel gaande is: de wereld van de publieke omroep. Daarmee bent u een van de vooruitgeschoven posten van onze kerken. U hebt nog weer eens helder aangegeven wat uw werk is: kerkdiensten verzorgen. En u hebt ons aangegeven wat uw doelgroepen zijn. Ons werd duidelijk wat voor voetangels en klemmen u tegenkomt op uw pad bij overheid en doelgroepen. We bidden u toe dat de Here ons mogelijkheden blijft geven om dit werk op een verantwoorde manier te blijven doen.

18 juni 2011

Artikel 65

Benoeming deputaten mediazaken

Besluit:

op voorstel van het moderamen als deputaten mediazaken te benoemen:

E. Douma-Bezemer	Den Haag	2020
W.J.A. Driessens	Zwolle	2017
B. Jonker	Dalfsen	2014
M.A. Niemeijer (s)	Den Haag	2014
D. Scheepstra	Oudorp (NH)	2020